

บทที่ 2

แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่กับการกำหนดวาระข่าวสารการพัฒนาแก่ชุมชน" นี้ ประกอบด้วยแนวคิดหลักและแนวคิดสำคัญ ๆ ในการศึกษา ดังต่อไปนี้

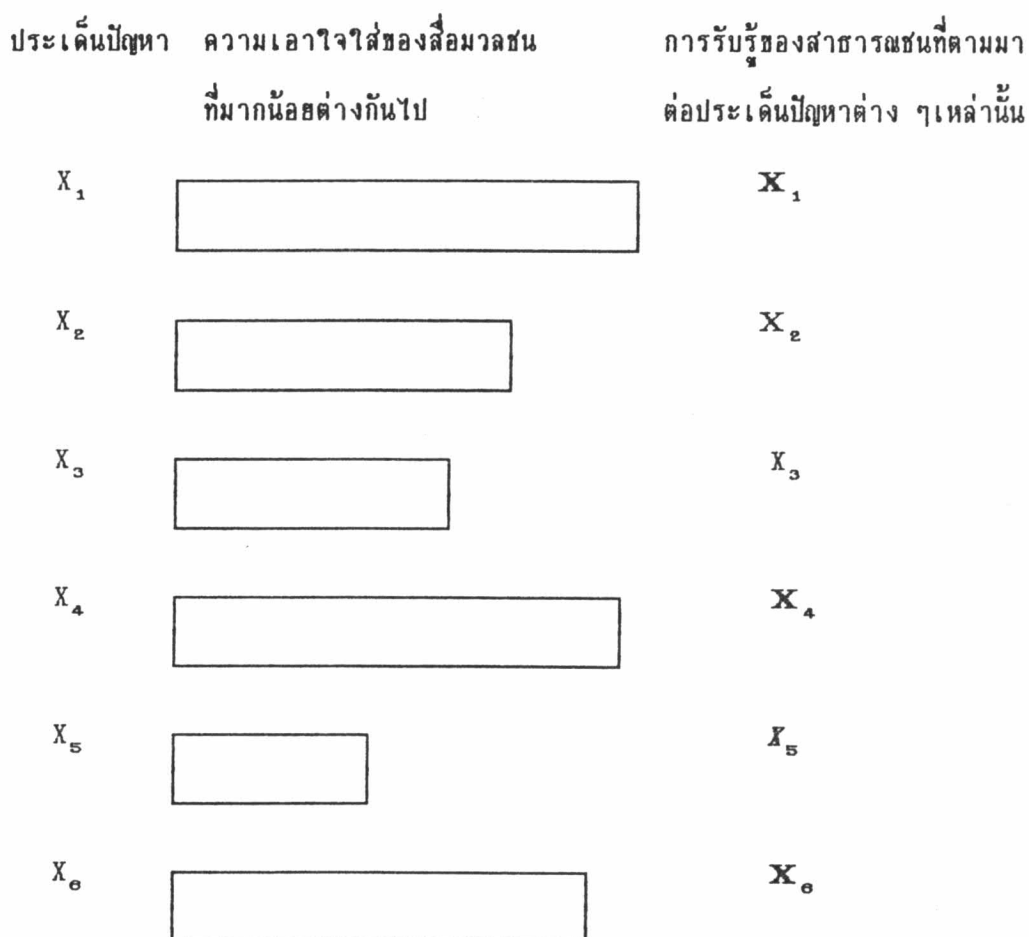
- ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารหรือประเด็นปัญหาในสังคม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการพัฒนาสังคม
- แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- แนวคิดทางวารสารศาสตร์พัฒนาการ
- แนวคิดเกี่ยวกับข่าวสารการพัฒนา
- หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่น/ประเทศ
- ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดวาระข่าวสารหรือประเด็นปัญหาในสังคม (AGENDA SETTING)

จากแนวคิดเรื่อง การกำหนดวาระข่าวสารให้แก่สังคม ซึ่งถือเป็นหน้าที่อันสำคัญ หน้าที่หนึ่งของสื่อมวลชนของ M.E. McCombs and D.L. Shaw ในปี ค.ศ. 1972 ที่ว่า

การกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องเพื่อพิจารณาของสื่อมวลชน หมายถึงการที่สื่อมวลชนให้ความสนใจต่อประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับปัญหาในเรื่องต่าง ๆ จนทำให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาหรือประเด็นนั้นตามไปด้วย

นั่นคือสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน ที่จะรับรู้ถึงความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ที่สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอ โดย McQuail, D. and Windahl, S. (1981 อ้างถึงใน พีระ จิรโสภณ, 2531: 662-663) ได้เสนอแบบจำลองของการกำหนดความระช่ำวสารที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนว่า ในขอบเขตของประเด็นปัญหาหรือหัวข้อเพื่อพิจารณา หากปรากฏว่าเรื่องใดที่ได้รับการเอาใจใส่จากสื่อมวลชนมาก ก็จะสร้างความคุ้นเคยต่อเรื่องนั้นๆ ให้กับประชาชนยิ่งขึ้น และเป็นที่รับรู้ว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างที่สรุปไปด้วยผังแผนภาพที่ 1 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แบบจำลองการกำหนดความระช่ำวสารหรือเรื่องพิจารณาของ McQuail, D. and Windahl, S. (1981 อ้างถึงใน พีระ จิรโสภณ, 2531)

จากแบบจำลองนี้แสดงให้เห็นถึงประเด็นปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งแสดงด้วย $X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6$ ที่มีขนาดเท่ากันทางซ้ายมือ จากนั้นสื่อมวลชนจึงนำเสนอให้สาธารณชนรับทราบ โดยมีการเน้นในเชิงปริมาณและความถี่ ในแต่ละเรื่องสำคัญต่างกันไป ซึ่งแสดงด้วยความยาวของรูปแท่งตามแนวนอน ส่วน $X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6$ ที่มีขนาดไม่เท่ากันทางขวามือ นั้น เป็นระดับการรับรู้ของสาธารณชนต่อประเด็นปัญหาต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการที่สื่อมวลชนเน้น และให้ความสำคัญต่อเรื่องใดมากหรือน้อย ก็จะได้รับการพิจารณาจากสาธารณชนว่ามีความสำคัญมากหรือน้อยตามไปด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่า X_1, X_4 และ X_6 นั้น แสดงถึงการที่สาธารณชนตระหนักถึงความสำคัญมากที่สุด ส่วน X_2, X_3 และ X_5 นั้น สาธารณชนให้ความสำคัญรองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับการที่สื่อมวลชนกำหนดให้เห็นถึงความสำคัญและนำเสนอแนะนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนทำหน้าที่จัดลำดับและให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ บางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเท่านั้น เพื่อให้ประชาชนได้พิจารณาและเห็นคล้อยตามว่า เป็นเรื่องที่สำคัญที่ควรจะให้ความสนใจมากที่สุดและรอง ๆ ลงไปในช่วงเวลานั้น ๆ

อย่างไรก็ดี สัมฤทธิ์ผลของการไหลเวียนของสารสนเทศ ตามทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารนั้น มักขึ้นอยู่กับทั้งด้านสื่อมวลชนและด้านผู้รับสารด้วย มิใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แม้ว่าสื่อมวลชนจะเป็นผู้เริ่มต้นในการนำเสนอสารก็ตาม (McCombs and Shaw, 1977 อ้างถึงใน สุรพล โสภนะเสถียร, 2533 : 145-150) กล่าวคือ โดยทั่วไปเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาใดขึ้นในสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านสื่อมวลชนจะพิจารณาโดยการประเมินคุณค่าของข่าว เพื่อให้ทราบว่าคุณค่าของข่าวมีอยู่ในระดับใด จากนั้นจึงเลือกพิจารณาใช้สื่อที่เหมาะสม เช่น การเสนอข่าวผ่านทางโทรทัศน์ ข่าวนั้นจะได้รับความสนใจจากผู้รับสารอย่างรวดเร็ว แต่ความคงทนของข่าวจะอยู่ไม่นานนัก ในขณะที่การเสนอข่าวผ่านทางสิ่งพิมพ์ จะดำเนินไปอย่างช้า ๆ แต่ก็สามารถอยู่ได้นานกว่า การที่สื่อมวลชนประเภทต่างๆ มีการเสนอข่าวที่มีหัวข้อข่าวอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน จะมีกลวิธีและรายละเอียดในการนำเสนอที่แตกต่างกัน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร และ

แม้ว่าข่าวสารนั้นจะเหมาะสมกับชนิดของสื่อแล้วก็ตาม ก็อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอ จึงต้องมีการจัดวางข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดความเด่นสะดุดตา อันเป็นปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมความนิยมในการจัดวารสารอีกด้วย

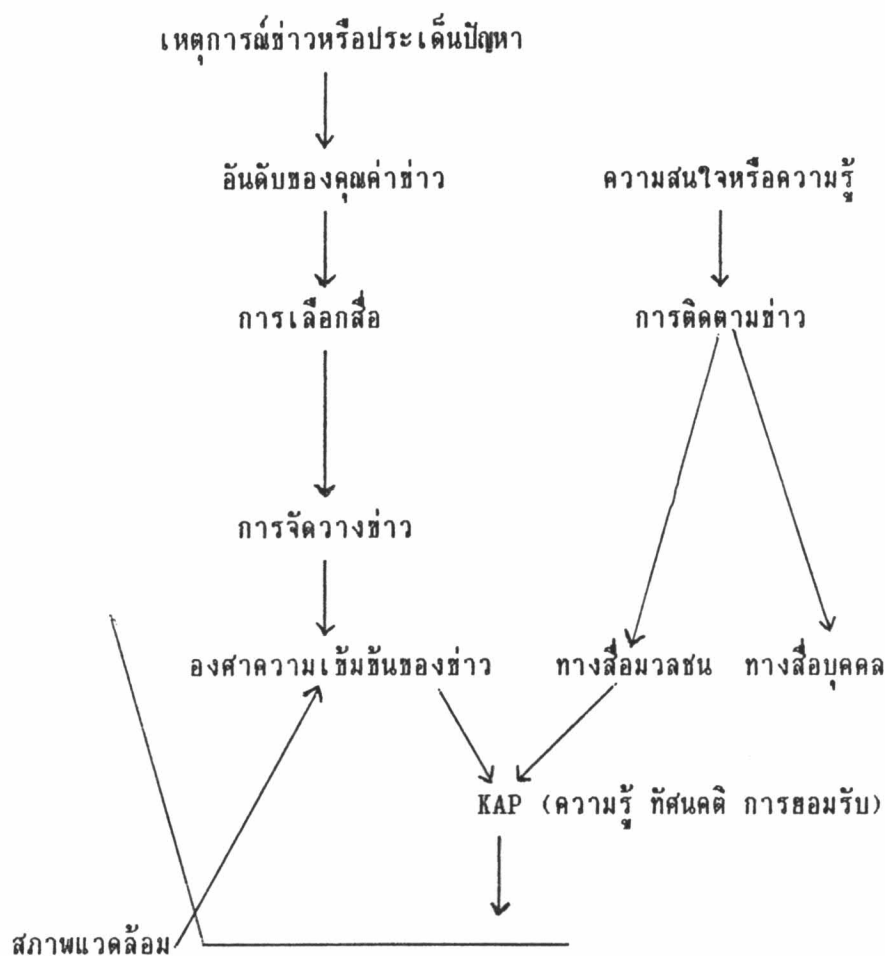
อย่างไรก็ตาม องค์หรือระดับความเข้มข้นของข่าว ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งในการเสริมบทบาทของการจัดวารสาร ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีคือ

1. การเพิ่มหรือขยายพื้นที่ของข่าวนั้นให้มากกว่าปกติ ข่าวที่มีกรอบใหญ่กว่าข่าวอื่น ตลอดจนขนาดของตัวอักษรที่โตกว่า ย่อมทำให้ผู้อ่านเห็นข่าวนั้นสำคัญชวนอ่านมากกว่า

2. ความถี่ในการรายงานข่าว การนำเสนอข่าวที่มีจำนวนครั้งบ่อย ๆ เป็นการตอกย้ำความสนใจให้กับผู้รับสารมากขึ้น

3. ระยะเวลาในการนำเสนอข่าวสาร ระยะเวลาที่มีความเหมาะสมใกล้เคียงกับความถี่ แม้ข่าวสารจะถูกรายงานบ่อย แต่ถ้าถูกเสนออยู่ไม่นานแล้วเลิกไป ก็จะทำให้การจัดวารสารนั้น หมคมบทบาทลงไปด้วย

จากแผนภาพที่ 2 ของ McCombs and Shaw (1977 อ้างถึงใน สุรพล โสชนะเสถียร, 2533) ต่อไปนี้ แสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นในการนำเสนอข่าวสารของประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้สาธารณชนรับรู้ประเด็นปัญหานั้น ๆ มีความสำคัญและน่าสนใจมากที่สุด

แผนภาพที่ 2 แสดงการจัดวางระช่าวสารของ McCombs and Shaw, 1977 (อ้างอิงใน
สรุพล โสชนะเสถียร, 2533)

จากแผนภาพแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของการจัดวางระช่าวสารเป็นลำดับ สำหรับลำดับขั้นทางด้านซ้ายมือ จากเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาต่าง ๆ มาสู่การให้อันดับความสำคัญของคุณค่าของความเป็นข่าว จากนั้นเป็นการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม และมีการจัดวางข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเน้นให้ข่าวสารนั้นมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น ตลอดจนการให้ระยะเวลาหรือองค์ความรู้เข้มข้นในการนำเสนอข่าวสารนั้น ๆ ด้วย ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการยอมรับในที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในขณะนั้นด้วย สำหรับลำดับขั้นทางด้านขวามือนั้น จากการทำผู้รับสารให้ความสนใจหรือเกิดความรู้ จะนำมาสู่การติดตามข่าวสารนั้น ๆ ทั้งทางสื่อมวลชนหรือทางสื่อบุคคลก็ตาม ก็จะยิ่งนำไปสู่ความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการยอมรับด้วยเช่นกัน

โดยแท้จริงแล้วภารกิจของสื่อมวลชนตามแนวคิดการจั้วาระข่าวสารนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลผลิตของการกรองข่าวโดยสื่อ (Products of media gatekeeping) ที่ประสงค์จะสร้างอิทธิพลของข่าวสารนั้นให้กับผู้รับสาร และหากผู้รับสารไม่ยอมรับการจัดวาระดังกล่าว ความสำเร็จของสื่อมวลชน ก็จะเป็นเพียงเฉพาะด้านของสื่อมวลชนเท่านั้น ดังนั้นการจัดวาระข่าวสารจึงต้องพิจารณาความพร้อมของผู้รับสารด้วย โดยเฉพาะภูมิหลังของผู้รับสารในด้านความรู้ ความสนใจต่อข่าวสารประเภทนั้นว่าเป็นอย่างไร หากข่าวสารนั้นมีพื้นฐานที่สอดคล้องกับความรู้และความสนใจของผู้รับสารแล้ว ผู้รับสารก็จะแสวงหาข่าวสารนั้นต่อไป โดยการติดตามเพื่อทราบทิศทางของข่าวสาร โดยอาจแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลรอบข้างด้วยการสนทนารับฟังหรือวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งอาจทำให้ข่าวสารจากการจัดหรือกำหนดวาระข่าวสารนั้นขยายกว้างออกไปยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับปัจจัยในเรื่องอายุของข่าวหรือระยะเวลาในการเสนอข่าวสารนั้น ในทางปฏิบัติหรือความเป็นไปได้ในการศึกษาการนำเสนอข่าวสารใดข่าวสารหนึ่งของสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องยาวนานนั้น เป็นไปได้ยาก จึงยังไม่ม้งงานวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนเรื่องใด จะสามารถทำการศึกษาในระยะเวลายาวนานดังกล่าวได้เลย งานวิจัยทั้งหลายทั้งปวงที่ผ่านมาทั้งของไทยและต่างประเทศ เป็นเพียงการศึกษาผลของการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน ในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น (ดังผลงานวิจัยที่จะกล่าวอ้างต่อไป) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถทดสอบผลของทฤษฎี "การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน" อย่างแน่ชัดได้

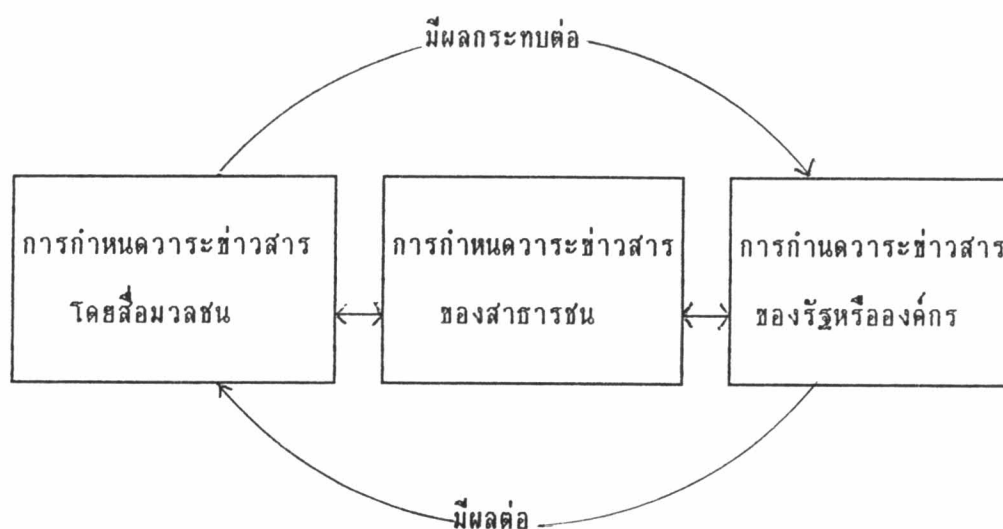
งานวิจัยนี้^{๕๔} เช่นเดียวกัน จะทำการศึกษาผลของการกำหนดวาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ซึ่งผลที่ได้ก็จะเป็นผลของการกำหนดวาระข่าวสาร ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาวิจัยเท่านั้น

โดยอาศัยแนวคิด ที่มีการแตกแขนงจากแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนที่กล่าวอ้างมาข้างต้นของ McQuail (1987 อ้างถึงใน Sven Windahl and Benno H. Signitzer with T. Olson, 1992 : 208-211) ^{๕๕} ที่ชี้ว่า กระบวนการ

กำหนดวาระข่าวสารหรือประเด็นเรื่องพิจารณาในสังคมนั้น ไม่ได้เป็นเพียงบทบาทของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเท่านั้น หากรัฐบาลหรือกลุ่มผู้กำหนดนโยบายของรัฐ และสาธารณชนหรือผู้รับสาร ยังเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดวาระข่าวสารสังคมอีกด้วย

McQuail(1987) อธิบายว่า กระบวนการกำหนดวาระข่าวสารหรือประเด็นเรื่องพิจารณาในสังคมนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคล 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มชนชั้นนำในสังคมหรือกลุ่มผู้บริหารทางการเมือง ที่เป็นผู้กำหนดนโยบายของสังคม หรือชุมชน หรือในระดับประเทศ กลุ่มที่ 2 คือ สื่อมวลชน ซึ่งทำการกำหนดวาระข่าวสาร โดยพิจารณาจากคุณค่าของข่าวและความต้องการของผู้รับสาร กลุ่มสุดท้ายคือ ผู้รับสารหรือสาธารณชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากการกำหนดวาระข่าวสารโดยสื่อมวลชน แต่ก็มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์และการกำหนดนโยบายให้กับผู้บริหารประเทศด้วย

Rogers and Dearing (1988 อ้างถึงใน Sven Windahl and Benno H. Signitzer with T. Olson, 1992 : 209) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการกำหนดวาระข่าวสารในสังคมทั้ง 3 กลุ่ม ด้วยแผนภาพที่ 3 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงกระบวนการกำหนดวาระข่าวสารในสังคม
ของ Rogers and Dearing (1988)

จากแผนภาพที่ 3 จะเห็นว่าบทบาทการกำหนดวาระข่าวสารในสังคม ของสื่อมวลชนนั้น ขึ้นกับปัจจัยหลายประการด้วยกัน รวมทั้งวิธีการรายงานข่าวสาร และการให้ความสำคัญต่อข่าวสารแต่ละชั้นที่แตกต่างกัน ซึ่งนักวางแผนและนโยบายหรือนักประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานของรัฐและเอกชนต่าง ๆ จะต้องศึกษาวิธีการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน เพื่อนำไปใช้ในการวางกลยุทธ์ทางการสื่อสารขององค์กร โดยที่นักประชาสัมพันธ์หรือผู้วางนโยบายการสื่อสารขององค์กรต่าง ๆ จะต้องพยายามทำให้สื่อมวลชนเห็นความสำคัญของข่าวสารของหน่วยงานของตน จนนำไปเสนอในสื่อมวลชนนั้น ๆ ในทางกลับกัน สื่อมวลชนก็มีองค์กรต่างๆ ในสังคมเป็นแหล่งข่าวสำคัญของตนเช่นกัน ซึ่งจากงานวิจัยของ Pavlik (1987a, อ้างถึงใน Sven Windahl and Benno H. Signitzer with T. Olson, 1992 : 210) ได้ชี้ชัดลงไปว่า การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนก็คือ กระจกสะท้อนการกำหนดวาระข่าวสารขององค์กรต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ที่เข้มแข็งและทรงประสิทธิภาพขององค์กรเหล่านั้นนั่นเอง

และในเมื่อองค์กรต่าง ๆ ในสังคมเป็นผู้สร้างสรรค์เหตุการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสื่อมวลชนจะนำไปเสนอเป็นข่าว งานวิจัยด้านการประชาสัมพันธ์จำนวนมาก จึงทุ่มเทให้กับการศึกษาเพื่อค้นหาว่าจะทำอย่างไร ในระดับใดและภายใต้สถานการณ์เช่นไร จึงจะทำให้การกำหนดวาระข่าวสารขององค์กร มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ (Baern 1987; Reichmann 1988; Stocking 1985; Newsom 1983; Weaver and Elliott 1985, อ้างถึงใน Sven Windahl and Benno H. Signitzer with T. Olson, 1992 : 210)

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญซึ่งงานวิจัยทั้งหลายสนใจศึกษา ก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนกับสาธารณชน ที่ว่า ในสภาพการณ์ปกติ สมมติฐานของการกำหนดวาระข่าวสารในสังคมยืนยันว่า ยิ่งสื่อมวลชนให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์ หรือประเด็นหนึ่งมากเท่าใด สาธารณชนก็จะยิ่งให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์หรือประเด็นนั้น ๆ มากตามไปด้วย

ปัญหาที่น่าสนใจในตอนแรกคือ ความสัมพันธ์หรือการมีอิทธิพลซึ่งกันและกันของทั้ง 3 กลุ่มนี้จะเป็นไปเช่นไร ซึ่งจากแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของทั้ง 3 กลุ่มของ Rogers and Dearing (1988)ข้างต้น ก็ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน มีอิทธิพลโดยตรงต่อทั้งการกำหนดวาระข่าวสารของสาธารณชนและการกำหนดนโยบายของรัฐ/องค์กร ส่วนสาธารณชนก็มีอิทธิพลต่อนโยบายของรัฐ และการกำหนดนโยบายของรัฐหรือองค์กรก็มีผลกระทบต่อสื่อมวลชนเช่นกัน ในขณะที่เดียวกัน การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนและของสาธารณชน ก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิล ฆัตรกุล ฆ อภุชยา (2534) ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน และสยามรัฐ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม - 31 ธันวาคม 2533 เป็นเวลา 3 เดือน และสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 200 คนเกี่ยวกับ"หนังสือพิมพ์ไทยกับหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร" เพื่อศึกษาการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเปรียบเทียบความสำคัญในเชิงปริมาณ เนื้อที่และความถี่ ของการนำเสนอหัวข้อข่าวต่างๆ ระหว่างหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความสอดคล้องของอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวที่เสนอโดยหนังสือพิมพ์ กับที่รับรู้โดยผู้อ่าน ผลปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับหัวข้อข่าวต่างๆใกล้เคียงกัน ส่วนอันดับความสำคัญหัวข้อข่าวที่เสนอโดยหนังสือพิมพ์กับที่รับรู้โดยผู้อ่านมีความสอดคล้องกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

William Thomas Gormley Jr. (1973) นักศึกษาปริญญาเอกด้านรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยนอร์ธแคโรไลนา ได้ทำการศึกษาในหัวข้อเรื่อง "Newspaper Agendas and Political Elites" ด้วยการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์แห่งรัฐนอร์ธแคโรไลนา จำนวน 5 ฉบับ คือ The Raleigh News and Observer, The Charlotte Observer, The Greensboro Daily News, The Winston-Salem Journal, The Asheville Citizen เป็นเวลา 5 เดือนได้หัวข้อข่าวสำคัญในช่วงนั้น 25 หัวข้อ

แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามชุดที่ 1 จากนั้นจัดประเภทหัวข้อข่าวที่ได้เป็นหัวข้อข่าวแบบกว้างๆ 7 ประเภทหัวข้อ จัดทำเป็นแบบสอบถามชุดที่ 2 แล้วใช้แบบสอบถามที่ได้จากการวิเคราะห์ ทำการสำรวจวุฒิสมาชิกแห่งรัฐ จำนวน 50 คน ทางไปรษณีย์ 2 ครั้ง ห่างกัน 1 เดือน พบว่า การจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวสารประเภทกว้าง ๆ ที่มีจำนวนน้อย ของ หนังสือพิมพ์และของวุฒิสมาชิกมีความสอดคล้องกัน แต่ไม่มีความสอดคล้องกัน ในการจัดอันดับของหัวข้อข่าวประเภทเฉพาะและมีจำนวนมาก

ซึ่งเป็นการยืนยันสมมติฐานที่ว่า สื่อมวลชนสามารถกำหนดวาระข่าวสาร หรือ ประเด็นปัญหาให้แก่ักการเมืองระดับสูง ภายใต้งื่อนไข่ว่า หัวข้อข่าวหรือประเด็นปัญหานั้น จะต้องเป็นหัวข้อข่าวหรือประเด็นปัญหาแบบกว้าง ๆ และจำนวนน้อยเท่านั้น

Sohn, Broadrick A. (1984) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของชุมชนกับการกำหนดวาระของหนังสือพิมพ์ โดยศึกษาการกำหนดวาระของหนังสือพิมพ์ในชุมชนที่ตั้งอยู่ในที่มีทรัพยากรถ่านหิน ซึ่งมีประเด็นที่ต้องตัดสินใจในชุมชนว่า จะสร้างเหมืองถ่านหินแห่งใหม่หรือไม่ ผลการวิจัยสรุปว่า ความคาดหวังของชุมชนที่อยากจะทำให้มีการสร้างเหมืองถ่านหินแห่งใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่หนังสือพิมพ์ของชุมชนได้กำหนดวาระขึ้นมา แสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเลือกของชุมชนขึ้นอยู่กับทางเลือกประเด็นนำเสนอของสื่อมวลชน และหนังสือพิมพ์ได้ยอมรับว่า การกำหนดวาระนั้นหนังสือพิมพ์ได้เลือกเสนอประเด็นที่หนังสือพิมพ์คิดว่าสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนด้วย ผู้ศึกษาจึงสรุปว่า ชุมชนและสื่อมวลชนต่างมองเห็นอนาคตร่วมกัน ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

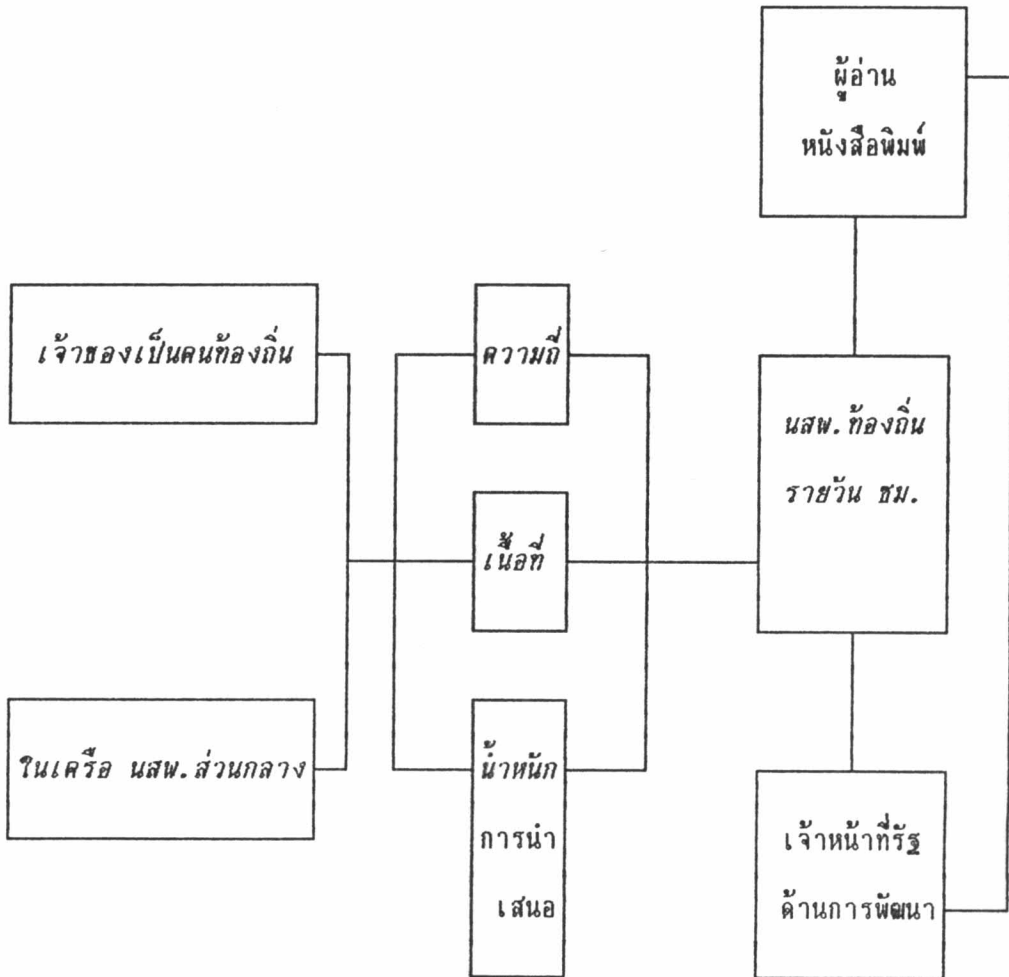
Atwater, Tony และคณะ (1985) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดวาระเรื่องสิ่งแวดล้อม เพื่อที่ว่าสื่อมวลชนมีความสามารถมากน้อยเพียงไร ที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสำคัญที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้ แต่ไม่มีโอกาสได้รับรู้มาก่อน ผู้ศึกษาจำแนกประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมออกเป็น 6 ประเด็น คือ เรื่องขยะ คุณภาพน้ำ ดิน อากาศ สารพิษ และการอนุรักษ์สัตว์ป่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ หนังสือพิมพ์ของรัฐมิชิแกน สหรัฐอเมริกา จำนวน 3 ชื่อฉบับ คือ State

Journal , Detroit Free Press และ Detroit News เป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยใช่วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า มีจำนวนเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้ง 6 ประเด็นนั้น มีการนำเสนอทั้งหมด 130 ครั้ง ซึ่งจัดว่ามีค่อนข้างมาก เนื้อเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวนมากกว่าครั้งหนึ่ง ปรากฏอยู่ใน 4 หน้าแรก ของหนังสือพิมพ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า สื่อมวลชนมีความสามารถในการกำหนดวาระเพื่อการถ่ายทอดข้อมูลในรายละเอียดเรื่องสิ่งแวดล้อม และพบว่าการรับรู้ของผู้อ่านมีความสัมพันธ์กับการกำหนดวาระของสื่อมวลชน คือผู้อ่านมีความตระหนักในเรื่องที่สื่อมวลชนเสนอมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ผลงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการกำหนดวาระข่าวสารในสังคมของหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอมาข้างต้น ล้วนเป็นการศึกษาประสิทธิผลของการกำหนดวาระข่าวสารในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

งานวิจัยนี้ก็เช่นเดียวกัน จะทำการศึกษา "การกำหนดวาระข่าวสารให้แก่ชุมชนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงระยะเวลา 3 เดือน และมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ในการจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวสารการพัฒนาในชุมชนเชียงใหม่ ของบุคคล 3 กลุ่มในสังคม อันได้แก่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่และเจ้าหน้าที่ด้านการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้นาฬิกาและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวาระข่าวสารในสังคม เป็นแนวทางในการศึกษาดังแผนภาพที่ 4 ต่อไปนี้

ประเภทของหนังสือพิมพ์	เนื้อหาเกี่ยวกับ	การให้ความสำคัญจาก
ท้องถิ่นรายวันจังหวัด	การพัฒนา	กลุ่มต่างๆในชุมชน
เชียงใหม่		

แผนภาพที่ 4 แสดงการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรในงานวิจัย

จากแผนภาพที่ 4 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยนี้ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่กลุ่มตัวอย่าง จากประชากรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ 2 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันที่มีเจ้าของเป็นคนท้องถิ่น และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันที่อยู่ในเครือหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง โดยทำการศึกษาเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น ในแง่ของเนื้อหาที่ ความถี่ และนำหน้าความ

สำคัญในการนำเสนอ ซึ่งปริมาณการนำเสนอข่าวสารการพัฒนาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่เอง ที่เป็นการจัดอันดับหัวข้อข่าวสารการพัฒนาโดยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ อันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กับการจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวสารการพัฒนาของประชาชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ และการจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวสารการพัฒนาของเจ้าหน้าที่ด้านการพัฒนาในหน่วยงานของรัฐ โดยงานวิจัยนี้ทำการศึกษาด้วยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามตัวต่อตัว กับประชาชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานพัฒนาท้องถิ่น เพื่อใช้ข้อมูลที่ได้เป็นส่วนประกอบในการศึกษารั้งนี้

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของการกำหนดวาระ หรือการจัดอันดับความสำคัญของข่าวสารการพัฒนา ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง (คือระยะเวลาที่ทำการศึกษา เป็นเวลา 3 เดือน) เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและงบประมาณในการวิจัย รวมทั้งความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะแสดงถึงความสัมพันธ์ของการกำหนดวาระข่าวสารในสังคมของบุคคล 3 กลุ่มในช่วงเวลาดังกล่าวเท่านั้น

บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการพัฒนาสังคม

สภาพสังคมไทยโดยทั่วไปจำแนกได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ คือ สังคมในเมืองหลวง สังคมหัวเมืองในภูมิภาคและสังคมชนบท ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าในทางวัตถุและเทคโนโลยีที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ในขณะที่กรุงเทพมหานครและหัวเมืองในภูมิภาคเจริญรุดหน้าไปมาก แต่ตำบลและหมู่บ้านในชนบทส่วนใหญ่ ยังคงตกอยู่ในสภาพของสังคมเกษตร ทำให้เกิดมีช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท เป็นเหตุให้ชาวชนบทจำนวนมากทะลักทั้งท้องถิ่นเพื่อหนีความยากจนเข้ามาเพิ่มพูนปัญหาให้กับสังคมเมือง ก่อให้เกิดปัญหาภาวะคนล้นงาน ภาวะว่างงาน ภาวะเงินเฟ้อ และค่าครองชีพสูง รวมทั้งปัญหาการคมนาคมและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

ปัจจุบันแม้ว่าแผนพัฒนาชนบท จะได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นไป

บ้างแล้วก็ตาม แต่ยิ่งขาดการจัดการระบบสื่อสารเพื่อการพัฒนาชนบทอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดังนั้น กระบวนการสื่อสารจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องพิจารณาให้รอบคอบ ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ ตลอดจนการนำเข้าไปสู่ประชาชน เพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในชนบท บทบาทเหล่านี้เป็นสิ่งที่สื่อมวลชนจะต้องทำให้มีความมากขึ้น

จากแนวความคิดของการใช้สื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งส่วนมากจะเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของสื่อและความสำคัญของเนื้อหา ดังนั้น การใช้สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องทำให้ทั้งสื่อและเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตาม สื่อสารมวลชนจะไม่มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศเลย หากเนื้อหาของสื่อไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ประชาชนควรจะได้รับทราบในการพัฒนาประเทศ (บุญเลิศ ศฤคติล, 2520 : 2-34)

ในบรรดาสื่อมวลชนด้วยกันแล้ว หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ที่สามารถดำเนินกิจการในทางเสาะแสวงหา และเสนอข่าวสารที่มีความสำคัญต่อประชาชนได้อย่างครบถ้วน ในลักษณะที่สื่อมวลชนชนิดอื่นไม่สามารถจะทำได้ ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์มีสถานะเป็นประหนึ่งสถาบันสาธารณะ ภายใต้การดำเนินการของเอกชน อันเป็นลักษณะที่มีความเป็นสื่อของประชาชนได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ (บุญเลิศ ศฤคติล)

Frank W. Rucher (1968 : 5-6) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทหน้าที่ต่อสังคม ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่แถลงการณ์ โดยเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน
2. ให้สาระสำคัญของข่าวสาร โดยอาจมีภาพประกอบความเข้าใจได้
3. สร้างประสามติ โดยการกระตุ้นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นลงในหน้าหนังสือพิมพ์
4. เผยแพร่ชุมชนของตนต่อโลกภายนอกและชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง ข้อควรแก้ไข

ของชุมชน

5. ป้องกันและเหินห่างการกระทำที่ผิดจากวิถีทางประชาธิปไตย
6. ให้การศึกษาแก่ผู้อ่านด้วยการให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ

ส่วนบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ต่อสาธารณชนและการเมืองนั้น Seymour-ure (1968 : 15-19) ให้ทรรศนะไว้ว่า

1. หนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางการติดต่อระหว่างรัฐบาลและประชาชน โดยการเผยแพร่ข่าวสารและความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งให้ผู้อ่านเห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมและการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนโดยรัฐบาล
2. สร้างประชาคมติ โดยการเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้โดยมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ที่จะมุ่งความสนใจไปในเรื่องที่เหมาะสม
3. ดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชน โดยการตรวจสอบติดตามพฤติกรรมของนักการเมืองให้ทำหน้าที่เพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้หนังสือพิมพ์จะใช้วิธีเปิดเผยการกระทำทุจริตของนักการเมือง ซึ่งในขั้นแรกอาจจะเริ่มด้วยการตั้งข้อสงสัยอันจะก่อให้เกิดแรงกดดันจากประชาชนต่อไป

นอกจากนั้น ในปัจจุบันขอบข่าย บทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ได้ขยายตัวมากขึ้นตามลำดับ ตามสภาพแวดล้อมของสังคมและธุรกิจที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว หนังสือพิมพ์ในฐานะของสถาบันสื่อข่าวสารอดนิยมนั้น จึงควรมีความรับผิดชอบในการให้บริการแก่ชุมชนในระดับต่าง ๆ ด้วยดังนี้

1. ให้ข้อเท็จจริงที่สำคัญ
2. ให้การศึกษา
3. มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชุมชน
5. เป็นสถาบันย่อยในการให้บริการประชาชน

6. ผลิตข่าวสารและการโฆษณา
7. สร้างธุรกิจในชุมชน
8. พึ่งพิงและค้ำกันประชาชน
9. ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน
10. มีบทบาทในการพัฒนาสังคม กล่าวคือ รัฐจะใช้หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งถ่ายทอดข่าวสาร ตลอดจนสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสังคม (ครุณี หิรัญรักษ์, 2530 : 1-10)

หนังสือพิมพ์ อาจถือได้ว่าเป็นองค์กรพัฒนานอกโครงสร้างอำนาจ [NGO: Non-Government Organization] มีหน้าที่พื้นฐานคือ การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจตราทั่วไป เพื่อให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติจากกลไกของรัฐอย่างยุติธรรม รวมไปถึงการได้รับผลประโยชน์และโอกาสตามอัธยาศัย จากนโยบายของรัฐในด้านต่าง ๆ โดยมองในเชิงการยอมรับของสังคมว่า หนังสือพิมพ์เป็น "คบเพลิงแห่งเสรีภาพ" หรือ "ตัวแทนแห่งอิสรภาพของประชาชน" หรือ "ผู้ตรวจการในเรื่องสาธารณประโยชน์"

สำหรับในวงกว้าง หนังสือพิมพ์จัดได้ว่า เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคมได้ 4 ประการ คือ (บำรุง สุขพรรณ 2530 : 15-22)

1. การพัฒนาการเมือง
2. การพัฒนาการศึกษา
3. การพัฒนาเศรษฐกิจ
4. การพัฒนาด้านสังคม

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางท่านเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะไม่เกิดขึ้นจนกว่า สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและค่านิยมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอย่างขนานใหญ่เสียก่อน เพราะฉะนั้น บทบาทหลักของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของประชาชนในสังคมให้เอื้ออำนวยต่อการ

พัฒนานั้นเอง (เสถียร เศษประทับ, 2531: 38)

นอกจากนั้น Bernard Berelson (1960 : 36-47) กล่าวว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์โดยทั่วไปต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อประโยชน์ต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งข่าวและอธิบายข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน
2. เพื่อเป็นเครื่องนำทางในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ โดยการอ่านบทความ เรื่องชวนหัว การ์ตูน ฯลฯ
4. เพื่อใช้เป็นแหล่งความคิดหรือประสบการณ์ โดยอาศัยแนวคิดของหนังสือพิมพ์ ประกอบกับแนวความคิดของตนเอง ในการถกเถียงหรืออภิปรายประเด็นต่างๆ กับบุคคลอื่น
5. เพื่อมีความสัมพันธ์กับสังคม ผู้อ่านจะได้ทราบแนวทางจริยธรรม ศีลธรรมของสังคม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลต่าง ๆ ในสังคมได้ติดต่อกันโดยทางอ้อมอีกด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ อิทธิพล ตลอดจนความต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ของผู้อ่าน ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เอง ที่ทำให้หนังสือพิมพ์สามารถกำหนดทิศทางและแนวนโยบายในการจัดทำหนังสือพิมพ์ สามารถกำหนดเนื้อหาที่จะนำเสนอให้สนองตอบต่อสังคม สนองตอบต่อความต้องการของผู้อ่าน จนกระทั่งสามารถกำหนดวาระข่าวสารหรือประเด็นสำคัญให้แก่สังคมและผู้อ่านได้ ทำให้งานวิจัยนี้ทำการศึกษาบทบาทและหน้าที่ดังกล่าวของสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์เป็นการเฉพาะ

และจากแนวคิดของสื่อสารพัฒนาการ ซึ่งนับว่าเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่สังคมท้องถิ่นจะได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน เพราะจะทำให้สามารถเสนอสิ่งที่เป็นที่สนใจของสังคมผ่านสื่อในท้องถิ่นตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของท้องถิ่น และเข้าได้กับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีลักษณะที่เหมาะสมแก่การนี้ ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแล้ว จะเห็นว่าเป็นเนื้อหาเพื่อการพัฒนาชนบท หรือท้องถิ่น

เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่นและมีการชักจูงใจ ให้เกิดการปฏิบัติ นอกจากนั้นการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ก็มักจะเป็นไปในรูปแบบที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย คือใช้ภาษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น สั้น กระชับรัด คลอบจนรูปแบบ ก็มักจะเป็น รูปแบบเฉพาะที่มุ่งให้ผู้อ่านอ่านง่ายมากกว่าความสวยงาม ตัวอักษรมีขนาดใหญ่กว่า หนังสือพิมพ์ระดับชาติ รวมทั้งการสื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักจะทำโดยผู้สื่อข่าว ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น ใกล้ชิดกับสังคมท้องถิ่น การติดตามข่าวจึงสามารถทำได้อย่างลึกซึ้งและ ยังสามารถรับฟังความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อีกด้วย

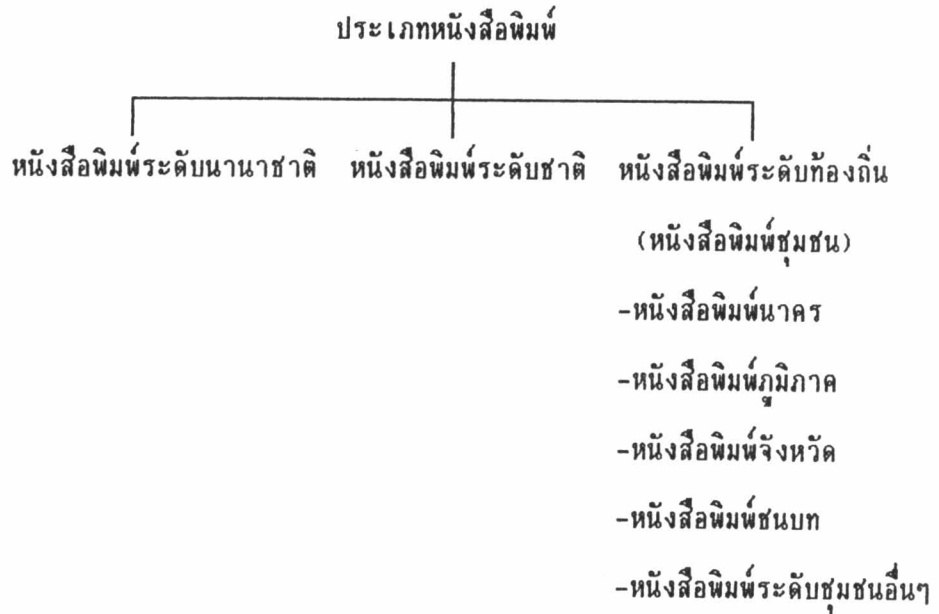
จากความสำคัญของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในการเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารให้แก่สังคมท้องถิ่น โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อไปนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (Local Newspaper) มุ่งเสนอเนื้อหาเน้นหนักเกี่ยวกับท้องถิ่นและชุมชน มีกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายเฉพาะท้องถิ่นที่หนังสือพิมพ์นี้วางจำหน่าย มีความแตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์ระดับชาติ (National Newspaper) ที่มุ่งเสนอเนื้อหาและมีกลุ่มผู้อ่านทั่วประเทศ และแตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์ระดับนานาชาติ (International Newspaper) ที่มุ่งเสนอเนื้อหาและมีกลุ่มผู้อ่านทั่วโลกหรือหลายประเทศ (พีระ จิรโสภณ, 2536 :2-11)

เพื่อให้เข้าใจการแบ่งประเภทหนังสือพิมพ์ระดับต่างๆง่ายขึ้นให้พิจารณาการแบ่งตามแผนผังต่อไปนี้ (พีระ จิรโสภณ)

ลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

โดยทั่วไปหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จะมีหลักการ วิธีการ และลักษณะ เหมือนกับหนังสือพิมพ์ระดับชาติ เช่น หลักการหาข่าวหรือเขียนข่าวและวิธีการเขียนบทความ/สารคดี การบรรณาธิการ การจัดหน้า จัดภาพ การพิมพ์ เป็นต้น แต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์ระดับชาติ คือ กลุ่มผู้อ่าน กล่าวคือ กลุ่มผู้อ่านเป้าหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จะมีลักษณะดังนี้ (พีระ จิรโสภณ)

1. มีความคล้ายคลึงกันทางลักษณะภูมิศาสตร์ ลักษณะประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม
2. มักจะอยู่เป็นที่ มีบ้านเรือนเป็นหลักแหล่ง
3. มีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่ผิดแผกกันนัก
4. ใช้ชีวิตร่วมกันในกิจกรรมสังคมของท้องถิ่น
5. มีความภูมิใจในท้องถิ่นหรือชุมชน ต้องการเห็นความสำเร็จหรือเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น
6. สนใจเรื่องในท้องถิ่น คนในท้องถิ่น เพื่อนบ้าน ญาติครอบครัว และสถานที่ในท้องถิ่น

ลักษณะพิเศษของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอีกประการก็คือ ความใกล้ชิด (Nearness) ระหว่างผู้จัดทำกับผู้อ่าน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่มีในหนังสือพิมพ์ระดับชาติ นักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักจะรู้จักผู้อ่านดี รู้จักสถานที่ รู้จักท้องถิ่นดีกว่า เข้าใจปัญหาและความ เป็นไปในท้องถิ่นดีกว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงได้เปรียบและสามารถเสนอเรื่องราว หรือ ประเด็นปัญหาในท้องถิ่นได้ดีกว่าหนังสือพิมพ์ระดับชาติหรือหนังสือพิมพ์ในส่วนกลาง นอกจากนี้ผู้จัดทำจะรู้จักและใกล้ชิดกับผู้อ่านในท้องถิ่นแล้ว ผู้อ่านเองก็อาจรู้จักและใกล้ชิดกับผู้จัดทำ เช่นเดียวกัน สามารถที่จะแสดงปฏิกริยาสนองกลับ (Feedback) ต่อข่าวสารที่เสนอได้ โดยตรงและไม่ล่าช้า ทำให้ผู้จัดทำสามารถปรับปรุงข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของผู้อ่านได้ถูกต้อง และสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้ทันที อย่างไรก็ตาม ข้อได้เปรียบเรื่องความใกล้ชิดและการรู้จักของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับผู้อ่าน ก็มีผลในทางลบได้เช่นเดียวกัน คือ การสร้างศัตรูโดยตรง ระหว่างผู้เป็นข่าวหรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นกับนักหนังสือพิมพ์ที่ซัดคัส หรือเสนอเรื่องราวที่ทำให้ผู้เป็นข่าวหรือผู้มีอิทธิพลเสียผลประโยชน์ ดังมีข่าวนักหนังสือพิมพ์ต่างจังหวัดถูกลอบสังหาร ทำร้ายและข่มขู่อยู่บ่อย ๆ (พีระ จิรโสภณ, 2536)

เมื่อพูดถึงลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่จะต้องพูดควบคู่กันไปด้วย ก็คือ ขนาดของกิจการสำหรับขนาดของกิจการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น อาจวัดได้คร่าว ๆ โดยดูจาก 2 องค์ประกอบ คือ การเป็นเจ้าของแท่นพิมพ์เองหรือไม่ และจากจำนวนบุคลากรในสำนักพิมพ์ ทั้งนี้ จากการตอบแบบสอบถามที่สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ส่งออกไปทั่วประเทศนั้น สรุปได้ว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีแท่นพิมพ์และโรงพิมพ์เป็นของตนเอง นอกจากนี้บรรณาธิการอาวุโสบางแห่ง ยังได้เคยให้ข้อเสนอแนะแก่นักหนังสือพิมพ์รุ่นน้องว่าถ้าต้องการให้กิจการอยู่รอด ควรจะมีแท่นพิมพ์เป็นของตนเอง เพราะสามารถรับงานพิมพ์อื่น ๆ ช่วยได้ ส่วนการวัดขนาดของกิจการ โดยดูจากจำนวนบุคลากรนั้น จากแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ก็มีพนักงานอยู่ประมาณ 3-4 คน ซึ่งในจำนวนนี้อาจเป็นช่างเรียงเสีย 2 คน และอยู่ในกองบรรณาธิการอีก 2 คน แต่สำหรับในหนังสือพิมพ์ที่จ้างโรงพิมพ์อื่นพิมพ์นั้น บุคลากรทั้งหมดจะอยู่ในกองบรรณาธิการ และอีกหลายฉบับอาศัยวิธีจ้างนักเขียนพิเศษเป็นผู้เขียนบทความหรือบทวิเคราะห์ต่างๆ ให้

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ว่ามีเห็นจะต้องมียกเว้นให้กับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นขนาดใหญ่บางฉบับ โดยเฉพาะที่ออกเป็นรายวัน เช่น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนบุคลากรทั้งสิ้นถึง 384 คน โดยแยกเป็นฝ่ายกองบรรณาธิการ 240 คน และฝ่ายจัดการผลิตอีก 144 คน (หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ออกจำหน่ายเป็นรายวันครอบคลุม 21 จังหวัด ในภาคเหนือ และภาคกลางตอนบน) (พีระ จิรโสภณ)

บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

บทบาทหน้าที่ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในแง่กระบวนการสื่อสาร มีดังนี้

1. เป็นผู้ควบคุมข่าวสาร (Gatekeeper) คือ ทำหน้าที่ คัดเลือก เลือกสรร ปรุงแต่ง ตัดทอน ตีความ ขยายความ เน้นความสำคัญของข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน
 2. เป็นเครือข่ายของข่าวสาร (Communication Network) ทำหน้าที่รับหรือแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่างๆ แล้วถ่ายทอดไปยังผู้รับสารคนอื่นๆ
 3. ทำหน้าที่เป็นผู้นำความคิดเห็นในชุมชน (Opinion Leader) เป็นคนคอยชี้แนะ ชี้นำ ความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เป็นแหล่งความคิดเห็นและการชักจูงใจในชุมชน
 4. ทำหน้าที่เป็น Change Agent คือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำแนวความคิดหรือวิถีปฏิบัติใหม่ ๆ มาแนะนำชุมชนให้เกิดความรู้ ความสนใจ การยอมรับ และการปฏิบัติตาม
 5. เผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลผู้รับผิดชอบหรือมีส่วนร่วม ในโครงการต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้และมีส่วนในการสนับสนุนและให้กำลังใจ
 6. สร้างความสนใจต่อการเมือง การปกครองท้องถิ่น และการเลือกตั้ง
 7. กระตุ้นให้เกิดความสำนึกในปัญหาท้องถิ่นและโครงการต่างๆ
 8. ให้การศึกษาให้ความบันเทิง และแจ้งข่าวสาร
 9. เป็นหน่วยพลังของชุมชน สร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่น
- (พีระ จิรโสภณ, 2536)

บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการสนับสนุนกิจกรรมของท้องถิ่น

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีหน้าที่บริการชุมชน (Community Service) สนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น ช่วยกระตุ้น ผลักดัน และส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้บรรลุผล ให้เป็นที่รับรู้และยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

นอกจากจะเป็นผู้สนับสนุนแล้ว ยังสามารถเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในชุมชนได้เองด้วย (พีระ จีระโสภณ)

ประเภทโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน อาจแยกได้ 10 ประเภท คือ

1. สาธารณกิจหรือเทศกิจของท้องถิ่น เช่น การสร้างถนน ไฟฟ้า ประปา ไปรษณีย์ การรักษาความสะอาดและความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น เป็นต้น
2. การสร้างงานและการสร้างฐานะเศรษฐกิจของคนในท้องถิ่น การลงทุน การขยายกิจการ ขนส่งสินค้า การเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ฯลฯ
3. การปกครองการเลือกตั้ง ตำรวจ ภาษี เป็นต้น
4. การสร้างอนามัย โรงพยาบาล การรักษาสุขภาพอนามัย ส้วม ความสะอาด น้ำกินน้ำใช้ ยารักษาโรค โรคระบาด จราจร เป็นต้น
5. แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สวนสาธารณะ การแข่งขันกีฬา เป็นต้น
6. สถานที่อำนวยความสะดวกแก่สาธารณชน เช่น สถานีขนส่ง ทางเท้า ส้วมสาธารณะ รถโดยสาร เป็นต้น
7. การศึกษา โรงเรียน ครู วิชาคหนังสือห้องสมุด ศูนย์การศึกษา ฝึกอบรม เป็นต้น
8. การสร้างโรงละคร ส่งเสริมการแสดง วัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น เป็นต้น
9. ช่วยเหลือผู้ยากไร้ บริจาคเสื้อผ้า อาหารช่วยเหลือผู้ทุพพลภาพ น้ำท่วมไฟไหม้

สร้างกองทุนสงเคราะห์ เป็นต้น

10. จิปาถะอื่นๆ

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในโครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้

หนังสือพิมพ์มีหน้าที่เพียงเป็นผู้กระตุ้นและผลักดัน ส่วนผลสำเร็จย่อมอยู่ที่ความร่วมมือของประชาชนและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองด้วย ในบางโอกาสหนังสือพิมพ์อาจเป็นผู้ให้การอุปการะหรืออุปถัมภ์ก็ได้ เช่น ให้งานการศึกษา บริจาคหนังสือเข้าห้องสมุด

เครื่องมือของหนังสือพิมพ์ที่จะช่วยโครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้ มีดังนี้ คือ

1. บทบรรณาธิการ
2. ข่าว
3. สารคดีบทความ
4. รูปภาพหรือรูปวาด
5. จดหมายถึงบรรณาธิการ
6. โฆษณาแจ้งความ

การใช้เครื่องมือเหล่านี้มีวิธีการตามลำดับขั้น คือ

1. ใช้หน้าบรรณาธิการบอกกล่าวสนับสนุนโครงการ
2. ให้ข้อมูลรายละเอียดโครงการนี้ ในข่าว บทความหรือสารคดี
3. คุุปฏิบัติวิริยาของชุมชน คุุความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการนี้
4. ย้ำถึงความจำเป็นและผลประโยชน์จากโครงการนี้
5. ถ้าจำเป็นหนังสือพิมพ์ต้องลงมือเองร่วมกับประชาชน

(พีระ จิตรโสภณ, 2536)

สถานการณ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2527 พบว่า ทั่วประเทศไทยมีจำนวนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรวมกันแล้ว ประมาณ 387 ฉบับ กระจายกันอยู่เพียงแค่ 54 จังหวัดทั่วประเทศ โดยเฉลี่ยออกตามรายภาค คือ ภาคกลาง 136 ฉบับ (ยกเว้นกรุงเทพฯ) ภาคเหนือ 112 ฉบับ ภาคใต้ 31 ฉบับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 109 ฉบับ อย่างไรก็ตามจากการสำรวจครั้งล่าสุดในขณะนี้ (พ.ศ.2533) พบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ยังคงออกอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และมีหลักฐานบันทึกไว้ในหอสมุดแห่งชาตินั้น มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 180 ฉบับ

หนังสือพิมพ์เหล่านี้มีทั้งที่ออกเป็นรายวัน ราย 2 วัน ราย 3 วัน รายสัปดาห์ ราย 10 วัน และรายปักษ์ การพิมพ์ส่วนใหญ่ยังคงใช้ระบบเลตเตอร์เพรส แต่ในปัจจุบันมีหลายฉบับที่พิมพ์ระบบออฟเซต และบางฉบับได้หันมาใช้คอมพิวเตอร์ ที่เรียกว่า "การพิมพ์ระบบตั้งโต๊ะ" ในการจัดหน้าและผลิตหนังสือพิมพ์กันบ้างแล้ว

ขนาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีตั้งแต่ขนาดครึ่งแผ่น (11X15 นิ้ว) ไปจนถึงขนาดใหญ่หรือขนาดเต็มแผ่น เช่นหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในส่วนกลาง (13.5X20 นิ้ว) สำหรับราคาจำหน่ายนั้นมี 2 ราคา คือ 3 บาท และ 5 บาท ส่วนใหญ่มีจำนวนหน้าประมาณ 12-16 หน้า แต่ในโอกาสพิเศษ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา จำนวนหน้าอาจเพิ่มขึ้นถึง 20-25 หน้า เพื่อรองรับกับปริมาณของโฆษณา

สำหรับลักษณะการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น จากการวิเคราะห์ย่อยที่สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2529 สรุปว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่นิยมเสนอข่าวในหน้าแรก เฉลี่ยแล้วจำนวน 4-5 ข่าวต่อฉบับ ส่วนหน้าในของหนังสือพิมพ์ มักเสนอในรูปของคอลัมน์ประจำเสียเป็นส่วนใหญ่ มีน้อยฉบับ

ที่เสนอในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ข่าวย่อ บทความ หรือสารคดี

เนื้อหาของข่าว ซึ่งเป็นที่นิยมเสนอมากที่สุดในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (ซึ่งถือเป็นข่าวเด่น) คือ ข่าวอาชญากรรม-อุบัติเหตุ รองลงมาคือ ข่าวการเมือง การบริหารท้องถิ่น และข่าวสังคมตามลำดับ (วิลาลีนี พิพิธกุล, 2530)

เมื่อ ปี พ.ศ. 2530 คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำแบบสำรวจเกี่ยวกับการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแยกตามรายภาค พอสรุปได้ดังนี้ (อ้างอิงใน พิระ จิรโสภณ, 2536)

ลักษณะการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือ เนื้อหาที่เสนอเป็นอันดับ 1 คือ ประกาศแจ้งความหรือโฆษณา (44%) รองลงมาคือ คอลัมน์ซุบซิบ (25%) อันดับ 3 คือ ข่าว (15%) โดยแบ่งที่ข่าวอาชญากรรมมากที่สุด แล้วจึงต่อด้วยข่าว ปกชนสนใจ (Human Interest) ข่าวกีฬา และข่าวสาธารณะ ส่วนประเภทของเนื้อหาที่เสนอรองลงมาในอันดับที่ 4 คือ การแสดงความคิดเห็น (9%) ซึ่งมักจะออกมาในรูปของบทวิจารณ์มากที่สุด

ลักษณะการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคใต้ เนื้อหาที่เสนอเป็นอันดับแรกก็เช่นเดียวกับภาคอื่น ๆ คือ โฆษณาและประกาศแจ้งความ รองลงมาคือ คอลัมน์ซุบซิบ (29%) และต่อด้วยประเภทของข่าวและการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเสนอในปริมาณที่เท่ากัน คือ 11% สำหรับข่าวนั้นแบ่งที่ข่าวอาชญากรรมเป็นหลัก รองลงมาคือข่าวปกชนสนใจ ข่าวการบริหารงานราชการและข่าวในวงราชการ

ลักษณะการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคตะวันออก นอกจากเนื้อหา ด้านโฆษณาและประกาศแจ้งความที่มากที่สุด (40%) แล้ว เนื้อหาที่รองลงไปคือ คอลัมน์ซุบซิบ (21%) และต่อด้วยข่าว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่านอกเหนือจากข่าวอาชญากรรมที่

เสนอเป็นหลักแล้ว รองลงไปกลับเป็นข่าวการเมืองในท้องถิ่น ข่าวในวงราชการ และ ข่าวเศรษฐกิจ

ลักษณะการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้ว่า จุดเด่นของเนื้อหายังเป็นโฆษณา แต่ก็ยังมีเปอร์เซ็นต์การเสนอน้อยกว่าทุกภาค คือ เพียง 28% รองลงไปคือคอลัมน์ซุบซิบ คอลัมน์แสดงความคิดเห็น และต่อด้วยข่าวตามลำดับ สำหรับข่าวที่เสนอมากที่สุดนั้น กลับเป็นข่าวในวงการบริหารราชการ รองลงไปจึงเป็น ข่าวอาชญากรรมและข่าวที่คนสนใจ หนังสือพิมพ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ค่อนข้างเพ่ง คุณภาพ

ลักษณะการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคกลางที่เด่นที่สุด คือ โฆษณา ซึ่งเมื่อเทียบกับทุกภาคแล้วมีปริมาณมากที่สุดด้วย (55%) อันดับรองลงมาคือ ข่าว แต่กลับ เป็นข่าวนอกปริมณฑล คือ เป็นข่าวของส่วนกลางและเน้นหนักที่ข่าวการเกษตรถึง 60% รองลงไปจึงเป็นข่าวศาสนา และการศึกษา ส่วนข่าวในปริมณฑลที่เสนอนั้นก็เช่นกัน คือ เน้นที่อาชญากรรมเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะ 2-3 ปีมานี้ การขยายตัวของเศรษฐกิจไปสู่ ระดับภูมิภาค ได้ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลายฉบับเริ่มเบนเข็มการเสนอข่าวของตนเอง มาเป็นหนังสือพิมพ์แนวเศรษฐกิจมากขึ้น และบางฉบับได้เปลี่ยนชื่อไปเลย เช่น หนังสือพิมพ์ ทะเล ในจังหวัดภูเก็ตเปลี่ยนเป็นหนังสือพิมพ์ปริทัศน์ หนังสือพิมพ์โคราชรายวัน เปลี่ยน เป็นหนังสือพิมพ์ยุคข่าวอีสาน หนังสือพิมพ์บางแสนเปลี่ยนเป็นหนังสือพิมพ์บางแสนธุรกิจ ฯลฯ

กระแสของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในหมู่ของ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างรวดเร็วมาก มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแนวเศรษฐกิจที่เจาะเฉพาะกลุ่ม ออกมาปรากฏมากขึ้น การจัดทำรูปเล่มและการให้สีสันทันก็เริ่มกลายเป็นตัวต่อรองในการแข่งขันมากขึ้น นั่นคือหนังสือพิมพ์ฉบับใดที่มีรูปเล่มสวยงามน่าจับต้องมากกว่า ก็จะมีโอกาสทำ

ยอดชายได้สูงกว่าหนังสือพิมพ์ที่ยังคงไม่พัฒนารูปร่างหน้าตาของตนเอง ในจำนวนการพัฒนา รูปร่างหน้าตาที่ว่ามีได้แก่ การหันไปใช้กระดาษปอนด์ การขยายขนาดและเพิ่มจำนวน หน้าการพิมพ์สี่สีในคู่แรก การนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดหน้า ตลอดจนการแบ่ง หนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนๆ เช่น ส่วนข่าวท้องถิ่น ส่วนเศรษฐกิจ ส่วนการตลาด ส่วนสตรี และส่วนบันเทิง เป็นต้น เรียกว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้เริ่มขยายมาตรฐานเข้ามาใกล้ หนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯ แล้วทุกขณะ (พีระ จิรโสภณ, 2536)

ในขณะที่เดียวกันจากการที่กระแสความเปลี่ยนแปลง ได้ทำให้ธุรกิจหนังสือพิมพ์ ส่วนกลางมีอัตราการเติบโตที่สูงมาก จนหนังสือพิมพ์หลายฉบับยกฐานะเป็นธุรกิจระดับ พันล้าน มีการนำเทคโนโลยีระดับสูงเข้ามาใช้อย่างมหาศาล มีการขยายฐานธุรกิจ หนังสือพิมพ์ โดยการแตกลูกแตกหลานเป็นหนังสือพิมพ์ในเครือ และมีการขยายตัวไปสู่ตลาด ในส่วนภูมิภาคอย่างจริงจัง โดยในระยะแรกมีการพัฒนาระบบการขนส่งให้รวดเร็วขึ้น จน บัดนี้ได้มีการพัฒนาถึงขั้นใช้ระบบดาวเทียมในการผลิตข่าวสู่ภูมิภาค โดยข่าวทุกข่าวจาก ส่วนกลางจะถูกยิงโดยตรงจากกรุงเทพฯ ไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ที่เป็นหัวเมืองหลัก อันเป็นการ ทำให้ช่องว่างการรับรู้ข่าวสารข้อมูลของประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ที่เคยรับรู้ช้ากว่าคน กรุงเทพฯหมดไป ต่อไปในคนต่างจังหวัดจะสามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลได้พร้อม ๆ กับคน กรุงเทพฯ (อัมพา สันติเมทนีดล และนาตยา เชษฐโชติรส, 2536 : 153)

ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา มีหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ ซึ่งขณะนี้ได้จัดรูปองค์กร เป็นบริษัทหนังสือพิมพ์จำกัด และเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยนำหน้าฉบับอื่นๆ ไปก่อน ในเรื่องของการยิงแม่พิมพ์ผ่านสัญญาณดาวเทียมไปตีพิมพ์ในศูนย์ข่าวต่างจังหวัดของ ตน ให้คนต่างจังหวัดได้อ่านหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกับคนกรุงเทพฯ คือ ผู้จัดการรายวัน และกรุงเทพธุรกิจ ซึ่งต่างก็เปิดศูนย์พิมพ์ที่เชียงใหม่และหาดใหญ่ ในเวลาไล่เลี่ยกันโดย มีกองบรรณาธิการของตนเอง ทำการหาข่าวในท้องถิ่นเสนอเป็นเนื้อหาหลัก จึงนับเป็น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรูปแบบใหม่ ที่มีเจ้าของเป็นองค์กรหนังสือพิมพ์จากส่วนกลาง (ดิศทัต วิจารณ์อักษร, 2537 : 34)

การขยายตัวเข้าสู่ตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ของหนังสือพิมพ์ในเครือหนังสือพิมพ์ ส่วนกลางนี้ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่ยังคงดำรงตนเป็นธุรกิจ ขนาดย่อมและระบบครอบครัวเป็นอย่างมาก

ดังนั้นหนทางอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์นี้ จึงต้องมีการพัฒนา ทั้งรูปแบบและเนื้อหา รวมทั้งการบริหารและจัดการด้านธุรกิจ (พีระ จีโรโสภณ, 2536)

โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการเสนอเนื้อหาข่าวสาร ซึ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ เปรียบหนังสือพิมพ์จากส่วนกลางในแง่ของความใกล้ชิด ต่อแหล่งข่าวและเหตุการณ์ข่าวใน ท้องถิ่นมากกว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงควรให้ความสำคัญต่อการเสนอข่าวสารในท้องถิ่นให้ เจาะลึกและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น ในปริมาณที่ มากกว่าและมีคุณภาพสูงกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจากส่วนกลาง ทั้งนี้เพื่อเป็นการทำหน้าที่ ของการเป็นหนังสือพิมพ์เพื่อการพัฒนา ที่เสนอข่าวสารการพัฒนาอย่างแท้จริง อันเป็นภาระ หน้าที่อันสำคัญหน้าที่หนึ่งของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ดังแนวคิดต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับวารสารศาสตร์พัฒนาการ

(Development Journalism)

ปัจจุบัน ได้มีปรัชญาการหนังสือพิมพ์สำหรับประเทศโลกที่สาม หรือประเทศกำลัง พัฒนาเกิดขึ้นใหม่ เรียกว่า "วารสารศาสตร์พัฒนาการ" หรือ "หนังสือพิมพ์เพื่อการพัฒนา" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวความคิดที่ว่า สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนา (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ: Development Communication) (พีระ จีโรโสภณ, 2536 : 27-30)

ปรัชญาการหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดนี้เกิดขึ้นโดยนักสื่อมวลชนในประเทศโลกที่สาม โดยเฉพาะในประเทศเอเชีย โดยเล็งเห็นว่าหนังสือพิมพ์ควรมีส่วนช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น

และสังคมของตน หนังสือพิมพ์จะมุ่งใช้เสรีภาพโดยปราศจากเป้าหมายเพื่อส่วนรวมไม่ได้ อีกต่อไป บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ นอกจากจะให้ข่าวสารให้ความรู้ (to inform to educate) แล้วควรจะต้องให้ความเข้าใจ (to interpret) ชวนกระตุ้น (to motivate) โน้มน้าวใจ (to persuade) และส่งเสริมยกระดับ (to promote) สังคมด้วย (พีระ จิรโสภณ)

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งต้องเผชิญหน้ากับปัญหาด้อยพัฒนาหลายประการ เช่น ความอดอยากยากจน ผลผลิตตกต่ำ ราคาพืชผลไม่คุ้มทุน ว่างงาน ขาดอาหาร โภชนาการ สุขภาพอนามัยไม่ดี สภาพแวดล้อมเสื่อม ไม่ได้รับความเป็นธรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องราวที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรนำมาเสนอแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อส่งเสริมและยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น (พีระ จิรโสภณ)

ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นดังกล่าวนี้ เราเรียกว่า "ข่าวพัฒนาการ" เช่น ข่าวการเกษตร สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ การเมืองการปกครอง ปัญหาสังคม และเศรษฐกิจทั่วไป

เพื่อให้เข้าใจถึงปรัชญาวารสารศาสตร์พัฒนาการ ซึ่งเป็นแนวความคิดใหม่ทางการหนังสือพิมพ์ ที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงแก่นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จะสรุปความหมายความเป็นมา ลักษณะความสำคัญ และบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ในแนวความคิดใหม่ ดังนี้ (พีระ จิรโสภณ)

ความหมาย สื่อมวลชนในรูปสิ่งพิมพ์ถือว่ามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้อ่านมาไม่แพ้สื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ให้ข่าวสารให้ความรู้ และให้ความเข้าใจกับผู้อ่านได้ดี แต่เท่าที่เป็นมานักหนังสือพิมพ์มักจะละเลยหน้าที่อันสำคัญนี้ โดยมุ่งแต่จะให้ความบันเทิงกับผู้อ่านมากเกินไป ทำให้เกิดการแข่งขันกันในทางลบ คือ ต่าง

ก็พยายามรายงานข่าวให้ทันเด่น เช่น เสนอข่าวอาชญากรรมให้ครึกโครม หรือกระพือข่าว
สังคมให้สนุกสนาน เป็นต้น โดยลืมหันกลับมาดูปัญหาสังคมที่อาศัยอยู่ว่าควรจะช่วยกันแก้ไข
อย่างไร

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนท่านหนึ่ง ได้ให้ความหมายของวารสารศาสตร์-
พัฒนาการว่า "เป็นการร่วมมือกันของนักหนังสือพิมพ์ในประเทศในการแก้ไขปัญหาการพัฒนา
สังคมให้บรรลุ" ทั้งนี้โดยเล็งเห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไม่ควรนิ่งดูดายต่อไปต่อปัญหาอันยิ่งใหญ่
และสำคัญยิ่งของประเทศ นั่นก็คือ ความอดอยาก ยากจนของประชากรส่วนใหญ่ในประเทศ
นักหนังสือพิมพ์ไม่ควรหยุดคิดแต่เพียงว่า ทำอย่างไรจะให้หนังสือพิมพ์ขายดีที่สุด แต่ควรจะ
คิดต่อไปว่า ทำอย่างไรหนังสือพิมพ์จึงจะสามารถรับใช้คนส่วนใหญ่ของประเทศได้ดีที่สุดด้วย
เช่นเดียวกัน

ความเป็นมา ความคิดแนววารสารศาสตร์พัฒนาการเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้าง
ขวางครั้งแรกเมื่อมูลนิธิหนังสือพิมพ์แห่งเอเชีย (Press Foundation of Asia)
ร่วมกับสถาบันหนังสือพิมพ์แห่งฟิลิปปินส์จัดฝึกอบรมนักเขียนข่าวเศรษฐกิจขึ้นที่มานิลา เมื่อปี
พ.ศ. 2511 และหนังสือพิมพ์คู่มือวารสารศาสตร์พัฒนาการ (A Manual of Develop-
ment Journalism โดย Alan B. Chalkley) ได้ถูกตีพิมพ์และเผยแพร่ในหมู่ผู้เข้า
ร่วมฝึกอบรม นอกจากนี้มูลนิธิหนังสือพิมพ์แห่งเอเชียได้ริเริ่มรวบรวมข่าวสารด้านการ
พัฒนา ด้านเศรษฐกิจและด้านประชากรศาสตร์ เป็นชุดข่าวรายสัปดาห์ (Packaged
Weekly News) มีชื่อว่า DEPTH News ซึ่งเป็นตัวย่อมาจากคำว่า Development,
Economic and Population Themes ชุดข่าวรายสัปดาห์นี้ได้ถูกแจกจ่ายไปยัง
ประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย มีการแปลเป็นภาษาพื้นเมืองหลายภาษา เช่น ในฟิลิปปินส์
เกาหลี อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย เป็นต้น นับว่าเป็นเอกสารข่าวที่มีลักษณะเป็น
วารสารศาสตร์พัฒนาการชิ้นสำคัญในยุคเริ่มแรกของการยอมรับความคิดนี้

ปี พ.ศ. 25317 ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม ที่กรุงเทพฯ ก็ได้

มีการจัดอบรมหลักสูตรขั้นสูงทางวารสารศาสตร์พัฒนาการ (Advance Course on Development Journalism) ขึ้นเช่นกัน โดยเน้นเรื่องการเขียนข่าววิทยาศาสตร์ (Science Writing) เพื่อให้เป็นประโยชน์น่าสนใจและง่ายต่อผู้อ่านมากที่สุด

ปีถัดมา ที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้มีการค้นตัวขนานใหญ่ในหมู่นักหนังสือพิมพ์พื้นเมือง โดยผู้แทนสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ในฟิลิปปินส์ได้ร่วมกันลงนามใน "หลักการของนักวารสารศาสตร์พัฒนาการ" (Credo of a Development Journalist) มีใจความว่า

"เราเชื่อในความจำเป็นอันรีบด่วน ที่จะต้องเปลี่ยนสภาวะของประเทศและประชาชนของเราจากสภาวะความอดอยากยากจน ไปสู่สภาวะความเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะช่วยให้ทุกคนหลุดพ้นไปจากสภาพแห่งความไม่เท่าเทียมกันได้"

"นักวารสารศาสตร์พัฒนาการ จักต้องอยู่เคียงข้างประชาชนของเขา และต้องสำนึกเสมอว่าจะพยายามบรรลุถึงจุดหมายแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในการรายงานและอธิบายข่าวสารด้านการพัฒนาให้กับประชาชน"

"นักวารสารศาสตร์พัฒนาการจักต้องไม่หยุดยั้ง ในการที่จะทบทวนและให้ความสำคัญต่อภาระผูกพันที่มีต่อประชาชนของเขา ต่อประเทศของเขา และต่อความพยายามในการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงสังคมของเขาให้ดีขึ้น "

ลักษณะสำคัญ วารสารศาสตร์พัฒนาการเช่นเดียวกับนิเทศศาสตร์พัฒนาการ คือต่างก็มีภาระที่จะต้องช่วยกันยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ลักษณะสำคัญในทรรศนะใหม่ของหนังสือพิมพ์ มีข้อความพิจารณาดังต่อไปนี้

1. วารสารศาสตร์พัฒนาการ เป็นการสื่อสารแบบมีเจตนา (Purposive) หรือมีเป้าหมาย (Goal-Oriented) ที่แน่นอน เป้าหมายในที่นี้ก็คือ ผล (Effect) จาก

การอ่านหนังสือพิมพ์ที่ผู้เขียนตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้นในตัวผู้อ่าน เช่น เสนอเรื่องการวางแผนครอบครัวก็เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ และหันมาคุมกำเนิดด้วยวิธีต่างๆ เป็นต้น

2. วารสารศาสตร์พัฒนาการ มีความมุ่งหมายในทางปฏิบัติ (pragmatic) คือ ผู้เขียนหวังผลในเชิงปฏิบัติต่อผู้อ่านหนังสือพิมพ์ในทัศนะใหม่นี้ จะไม่ใช่มุ่งแต่เพียงให้ข่าวสาร (to inform) ให้ความเข้าใจ (to interpret) กับผู้อ่านเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่กระตุ้น (to motivate) และโน้มน้าวใจ (to promote) ให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติด้วย ซึ่งจะช่วยเหลือยกระดับ (to promote) ให้ผู้อ่านโดยส่วนรวมเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะที่ดีขึ้นอีกด้วย

3. วารสารศาสตร์พัฒนาการ จะต้องเสนอเนื้อหาสาระที่ตรงกับประเด็นปัญหา (Relevant) ตามสภาวะของสังคมที่เป็นอยู่ หนังสือพิมพ์จะต้องตระหนักดีว่า อะไรคือความต้องการที่แท้จริง (Needs) ของประชาชน ดังนั้น หัวข้อที่หนังสือพิมพ์ควรคำนึงก็คือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา เช่น เรื่องการทำมาหากิน การปฏิรูปที่ดิน การวางแผนครอบครัว การเกษตรกรรม การพัฒนาชุมชน สุขภาพอนามัย โภชนาการ สวัสดิการสังคม อุตสาหกรรม ตลอดจนสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น

4. วารสารศาสตร์พัฒนาการมีเป้าหมายเพื่อมวลชน (Mass-Oriented) หนังสือพิมพ์ในปรัชญาใหม่นี้ เน้นความสำคัญของคนส่วนใหญ่ในประเทศ ถือว่าการรับใช้มวลชนเป็นภาระอันสำคัญที่พึงปฏิบัติ หนังสือพิมพ์จากส่วนกลางจะต้องให้ข่าวสารกับคนชนบท (ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ) ในอัตราส่วนที่ไม่เสียเปรียบคนในเมือง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอง ก็ควรจะเข้าถึงประชาชนชนบทมากกว่าที่เป็นอยู่ และจะต้องเสนอข่าวสารที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง (Needs) ของเขาด้วย

5. วารสารศาสตร์พัฒนาการ มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์มิติ (Scientific Out Look) หนังสือพิมพ์ในทฤษฎีใหม่นี้เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ เป็น

พฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) ซึ่งต้องอาศัยหลักการทางจิตวิทยา (Psychology) สังคมวิทยา (Sociology) และจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) เช่นเดียวกับศาสตร์แขนงอื่น ๆ ดังนั้น นักวารสารศาสตร์พัฒนาการควรจะผ่านการฝึกอบรมมาบ้าง นักหนังสือพิมพ์ตามแนวปรัชญาใหม่นี้ ควรจะมีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific Thinking) เพื่อที่จะสามารถตัดสินใจหรือลงความเห็นในปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างมีหลักการ มีระบบ นักวารสารศาสตร์พัฒนาการสามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอให้ผู้อ่านได้เช่นเดียวกับวิธีการวิจัย (พีระ จิรโสภณ, 2536)

แนวคิดเกี่ยวกับข่าวสารการพัฒนา (Development News)

จะเห็นได้ว่า "วารสารศาสตร์พัฒนาการ" มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเป็นตัวเชื่อมให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐบาล ที่ทำงานตามโครงการกับประชาชนดำเนินไปด้วยดี และเพื่อที่จะช่วยให้รัฐใช้งบประมาณแผ่นดินพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ หนังสือพิมพ์จึงถูกพัฒนารูปแบบเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข่าว "พัฒนาการ" (วานิช พลุวังกาญจน์, 2525 : 14-15)

บางครั้งข่าวการพัฒนา ยากที่จะแยกออกจากข่าวของทางราชการ เนื่องจาก รัฐบาลเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากทั้งในทางตรงและทางอ้อม ต่อข่าวการพัฒนาประเทศ เราอาจถือได้ว่า ข่าวของรัฐบาลที่เกี่ยวกับการพัฒนาเป็นข่าวการพัฒนาด้วย

นอกจากนี้ข่าวสารการพัฒนา ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงการบริการสาธารณ-กิจต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและสร้างความพอใจให้แก่ผู้อ่านพอสมควร โดยสามารถแยกออกได้ดังต่อไปนี้

1. ข่าวกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
2. ข่าวเกี่ยวกับการศึกษา
3. ข่าวการ

เกษตรและผลิตอาหาร 4. ชาวเกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย 5. ชาวเกี่ยวข้องกับสุขภาพ อนามัยและยา
6. ชาวการจ้างงานและสวัสดิการกรรมกร 7. ชาวการวางแผนครอบครัว 8. ชาวเกี่ยวกับ
สื่อสารมวลชน 9. ชาวเกี่ยวกับอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และพัฒนาการทางเทคโนโลยี
10. ชาวเกี่ยวกับความร่วมมือกันของคนในชาติ 11. ชาวเกี่ยวกับการพัฒนาพัฒนาชนบทและ
ในเมือง 12. ชาวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ 13. ชาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทั้งสิ้นมีลักษณะเกี่ยวพันกันใน
ทางตรงและทางอ้อม สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือ การทำข่าวแบบ "วารสารศาสตร์-
พัฒนาการ" นั้นจะใช้เครื่องมืออะไรบ้าง และควรจะมีพิมพ์ข่าวในแง่ใดจึงจะเป็นประโยชน์
ข้อนำสังเกตสำหรับวารสารการพัฒนาก็คือ จะเป็นข่าวในแง่ดีเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดย
ส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยผดุงความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้ดีขึ้น หนังสือพิมพ์จึงเปรียบ
เสมือนสถาบันที่สำคัญ ที่มีส่วนช่วยสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น โดยการปลูกฝังความรู้ลึกลับคิด
ความรู้ต่าง ๆ ให้ประชาชนศึกษาหาความรู้ หรือในอีกแง่หนึ่งอาจต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูก
ต้อง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของรัฐบาล บุคคลใดก็ตาม นั่นคือ มีลักษณะส่งเสริมสิ่งดีงาม
และขัดขวางสิ่งที่ไม่ดีควบคู่กันไปในนั่นเอง (วานิช พูลวังกาญจน์)

อัลเบิร์ต แอล เฮสเตอร์ (Albert L. Hester , 1987) ได้กล่าวถึงปัญหา
ของการผลิตข่าวสารของประเทศโลกที่สาม ซึ่งหมายถึง ประเทศด้อยพัฒนาและประเทศ
กำลังพัฒนาทั้งหลาย ในหนังสือ Handbook for Third World Journalist โดย
แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกที่สาม ยังคงต้องพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยี ตลอดจน
จนความรู้และวิทยาการด้านการผลิตข่าวสารจากโลกตะวันตก โดยเฉพาะประเทศสหรัฐ-
อเมริกาและประเทศยุโรปตะวันตก โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีหรือความรู้ และ
วิทยาการจากตะวันตกให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในประเทศของตน

เฮสเตอร์ ได้สรุปว่านักข่าวในประเทศโลกสามต้องเข้าใจบทบาทของตนในอันที่
จะมุ่งเน้นเหตุการณ์ที่จะสะท้อนสถานการณ์ ตลอดจนความต้องการ ความมุ่งหวังและความ

หว่าคกลัว กลับไปสู่ผู้นำของชุมชนหรือของประเทศด้วย ลักษณะการรายงานข่าวจึงต้องมีลักษณะที่ส่งข้อมูลจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง และจากล่างขึ้นสู่บน (Vertical Flow of Communication) รวมถึง การที่ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันและกันได้ (Horizontal Flow of Communication) นอกจากนี้ นักข่าวในโลกที่สามต้องเป็นอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของโลกตะวันตก โดยไม่มองเป้าหมายของการพัฒนาประเทศของตนว่าต้องเหมือนประเทศในตะวันตก และต้องรายงานข่าวภายในประเทศของตนเองอย่างสมดุลย์ระหว่างเมืองกับชนบทด้วย

เฮส์เตอร์ ยังได้กล่าวว่า นักข่าวในโลกที่สามต้องตระหนักว่า ประชาชนในประเทศของตนนั้นยังขาดความรู้และสากจน จึงควรใช้สื่อของตนในการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ดังนั้นในการประเมินหรือกำหนดคุณค่าของข่าวสาร เพื่อการนำเสนอสู่สาธารณชน ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะเหมือนกับประเทศในโลกตะวันตก โดยเฮส์เตอร์ได้เสนอทางเลือกใหม่สำหรับประเทศโลกที่สามในการกำหนดคุณค่าของข่าวไว้ 4 ประการคือ

1. ต้องเป็นข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนา (Development) ตามแนวคิดของเฮส์เตอร์ ข่าวสารการพัฒนา หมายถึง

- ข่าวสารที่มีเนื้อหาข่าวสารที่ตรงกับความต้องการของประชาชน เช่น ประชาชนต้องการให้รัฐบาลเข้าไปดูแล แก้ไขในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในวิถีชีวิตของตน

- ข่าวสารที่สะท้อนปัญหา และความต้องการของประชาชนสู่ระดับนโยบาย คือ เนื้อหาของข่าวต้องสะท้อนปัญหาต่าง ๆ หรือความต้องการของประชาชน เพื่อให้เกิดการตัดสินใจ และการแก้ไขในระดับนโยบายของประเทศ รวมทั้งเป็นข่าวสารที่ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนต่าง ๆ ได้

- ข่าวสารที่เสนอสภาพความเป็นจริงของสังคม ว่ามีปัญหาอย่างไรบ้าง รวมถึงข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น ประชาชนยากจนในชนบท ชาวสลัม

โศภณี แรงงาน เป็นต้น

- ชาวที่ให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคม
รอบด้าน และสถานการณ์ภายนอกอย่างรวดเร็ว

2. ต้องเป็นชาวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Res-ponsibility)
โดยต้องมุ่งให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับชาวที่มีลักษณะเชิงสร้างสรรค์ เชิงพัฒนา และต้อง
ละเลยเนื้อหาสาระที่ไม่สร้างสรรค์และในเชิงลบ

3. ต้องเป็นชาวกระตุ้นให้เกิดความภูมิใจในชาติ และเอกภาพของชาติ
(National Integration)

4. ต้องเป็นชาวที่ให้ความรู้ (Education) ด้านสุขภาพอนามัย เกษตรกรรม
และเผยแพร่วัฒนธรรม

นายชูโมโน มุสตาฟา บรรณาธิการสำนักข่าว เค.เอ็น.ไอ. แห่งอินโดนีเซีย
กล่าวไว้ว่า คำจำกัดความของคำว่า "ข่าว" ในเอเชียก็คือ ข้อเท็จจริงอันใดก็ตามที่ใหม่และ
น่าสนใจ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับประชาชนหรือในอีกแง่หนึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนา
วารสารศาสตร์พัฒนาการ คือ วารสารศาสตร์ที่ไม่เพียงแต่รายงานข่าว เกี่ยวกับการพัฒนา
ในประเทศใดประเทศหนึ่ง หากช่วยส่งเสริมกระบวนการพัฒนาดังกล่าวด้วย (อ้างถึงใน
วีระศักดิ์ สาเลขยากานนท์, 2528 : 24-25)

ข่าวพัฒนาการในแง่ของนายชูโมโน ก็คือ "ข่าว" ในแง่วิชาวารสารศาสตร์ กล่าว
คือ จะต้องเป็นสิ่งที่ เป็นจริง (factual) ที่เพิ่งค้นพบหรือเพิ่งนำออกสู่ผู้อ่าน จะต้องมี
ลักษณะน่าสนใจ (interesting) เพื่อดึงดูดผู้อ่าน นอกจากนี้ข่าวพัฒนาการจะต้องเป็น
ประโยชน์ (useful) หรือช่วยส่งเสริม (promotive) ต่อความพยายามของประชาชน
ในการพัฒนาชีวิตของตนเองและสังคม

ปัจจุบันเราจะพบข่าวพัฒนาในหน้าหนังสือต่าง ๆ มากมาย ในประเทศของเราก็มักการใช้ข่าวพัฒนามากขึ้น ทั้งในหน้าหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

จะสังเกตว่าข่าวใดหรือข้อเขียนใดที่เข้าลักษณะเด่นของ Development News ได้จากสิ่งต่อไปนี้

- มีการตีความหรืออธิบายความมากขึ้น นอกเหนือจากการเสนอเพียงข้อเท็จจริงล้วน ๆ
- มีลักษณะ"เจาะลึก"มากกว่าเป็นเพียงรายงานผิวเผิน
- เน้นหนักด้าน"ผลงาน" มากกว่า "แผนการ"(พัฒนา)
- ให้ความสำคัญต่อข้อมูลตัวเลขจากการศึกษาวิจัย มากกว่าการโฆษณาหาเสียงการเมือง
- มีข้อมูลภูมิหลังนอกเหนือจากเหตุการณ์ปัจจุบัน
- เป็นรายงานข่าวแบบสืบสาวมากกว่ารายงานข่าววันต่อวัน

แนวคิดเกี่ยวกับวารสารศาสตร์พัฒนาการและข่าวสารการพัฒนาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นแนวคิดที่งานวิจัยนี้นำมาใช้ในการศึกษา บทบาทการนำเสนอข่าวสารการพัฒนาให้แก่ชุมชน ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อแยกแยะข่าวสารการพัฒนาออกจากข่าวสารทั่วไปที่นำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดังกล่าว โดยที่แนวความคิดทั้ง 2 นี้เป็นแนวความคิดที่มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในท้องถิ่นของประเทศไทย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความกระตือรือร้นในการพัฒนา ข่าวสารการพัฒนาจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการให้ความรู้ข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศในระยาวต่อไป

ดังแนวความคิดสุดท้ายที่ใช้ในวิจัยคือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่น/ประเทศ ดังต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่น/ประเทศ

ชวลิต ปัญญาลักษณ์ (2528 : 10) ได้ให้ความเห็นว่า "หนังสือพิมพ์ช่วยในการพัฒนาประเทศได้" เพราะโดยธรรมชาติของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นสื่อที่มีความคล่องตัว สามารถให้ข่าวสารความรู้และความบันเทิงแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

ในด้านการพัฒนาประเทศนั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้ 2 ทาง คือ

1. ด้านความคิด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องเป็นสื่อกลางในการระดมความคิดเห็นเข้ามายังขอบเขต และช่องทางที่เหมาะสมในการพัฒนาท้องถิ่น
2. ด้านการปฏิบัติ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นการให้ความรู้และให้แนวทางปฏิบัติแก่ประชาชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในที่สุด

แม้ว่าขอบเขตของการพัฒนานั้นจะกว้างขวาง และมองได้หลายจุด หนังสือพิมพ์ไม่สามารถจะมีส่วนร่วมได้หมดก็ตาม แต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ควรที่จะเลือกพัฒนาในส่วนที่เห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อท้องถิ่นก่อน ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนา คือ

1. พัฒนาด้านเศรษฐกิจ เรื่องปากท้องของประชาชนในท้องถิ่น
2. พัฒนาด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น กระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพ ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ไม่ให้ถูกละเมิดด้วย
3. พัฒนาด้านจริยธรรมปละคุณธรรม ปลุกฝังค่านิยมที่ถูกต้องแก่ประชาชนและชุมชน (ชวลิต ปัญญาลักษณ์ : 11)

สุรัตน์ นุ่มนนท์ (2528 : 12) ได้ให้ความเห็นว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีบทบาทในการพัฒนาประเทศได้โดยแสดงออกทางด้านเนื้อหาที่เป็นข่าวและบทวิพากษ์วิจารณ์ โดยที่เนื้อหาข่าวนั้น ควรจะเกี่ยวกับการพัฒนาคนในท้องถิ่นทั้งร่างกายและจิตใจ พัฒนาอาชีพ และพัฒนาทางด้านการเมือง ส่วนเนื้อหาในบทวิพากษ์วิจารณ์นั้น นอกจากจะเป็นปากเป็นเสียงให้คนในท้องถิ่นแล้ว ควรจะเป็นตัวกลางรับร้องทุกข์ของประชาชนในท้องถิ่นด้วย เช่น มีคอลัมน์จดหมายจากผู้อ่าน เป็นต้น ถ้าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องเพิ่มมากขึ้นและมีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้นตามไปด้วย

สุภา สิริมานนท์ (2528 : 13) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จะช่วยพัฒนาประเทศได้นั้น จะต้องเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่แท้จริง คือ เน้นเนื้อหา ข่าวสาร และปัญหาท้องถิ่น โดยที่หนังสือพิมพ์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง เปรียบเสมือน "ต้นไม้ที่จะงอกใน 71 จังหวัด (ขณะนั้น) ก็ต้องรู้จักดินทั้ง 71 จังหวัด"

การทำงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีหลักในการทำงาน 3 ประการที่จะต้องยึดถือปฏิบัติควบคู่กันไป คือ

1. มีพลังในทางบรรณาธิการ คือเนื้อหาข่าวสารทั้งหลายต้องสอดคล้อง และรับใช้ท้องถิ่น
2. มีพลังในการผลิต คือ การผลิตจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
3. มีพลังในการบริหารจัดการ ซึ่งต้องการความเชี่ยวชาญในการจัดการให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

สำหรับความเห็นของสุพิณ ปัญญาภัก (2528 : 15) ต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาประเทศ มีว่า

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นสื่อที่ได้เปรียบกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น เพราะเป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้ และยังสามารถบันทึกความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมเก็บไว้เป็นหลักฐานได้

ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศนั้น หนังสือพิมพ์ส่วนมากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ทำให้สังคมดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

1. ด้านแนวความคิด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถเป็นผู้นำความคิดได้ โดยการนำเสนอความคิดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคิดคล้อยตามหรือโต้แย้ง อันจะนำไปสู่ความคิดที่หลากหลาย และได้ความคิดที่ดีที่สุด เพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้น
2. ด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ บทบาทในการเสนอแนะเรื่องราวต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อนให้ประชาชนเข้าใจ เพื่อเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ บทบาทและการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
3. การสร้างความภูมิใจให้เกิดขึ้นในสังคม โดยการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ท้องถิ่น
4. ด้านการรณรงค์สร้างการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์คนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ (ปัจจุบันเลิกกิจการไปแล้ว) ได้รณรงค์เรียกร้องให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. การทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้ายาม (watch dog) ดูแล วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อทำให้มีแต่สิ่งที่ดีถูกต้องเหมาะสม

สุภา ศิริमानนท์ (2528 : 69) ได้ให้ข้อสังเกตว่า เมื่อคำนึงถึงคุณค่าของกิจการหนังสือพิมพ์ อันเป็นคุณค่าที่สมควรแก่การได้รับความเชื่อเป็นหลัก ก็ยังหวังอย่างเหลือเกินว่า กิจการหนังสือพิมพ์พึงต้องได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยแพร่หลายและมั่นคงในเขตชนบททั่วไป ซึ่งการจัดตั้งขึ้นนี้จักต้องจัดขึ้นด้วยโครงสร้างที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น มิใช่ด้วยวิธีลอกเอาโครงสร้างของกิจการหนังสือพิมพ์ และวิธีดำเนินงานของ

หนังสือพิมพ์ในเมืองหลวงหรือในเมืองใหญ่ ๆ ไปใช้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใดก็ตามก็ต้องได้รับความเชื่อและความเคารพของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ นักหนังสือพิมพ์และผู้ดำเนินงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จึงต้องปรับตัวของตัวเอง และกิจการของตัวเอง ให้สอดคล้องกับจิตใจร่วมของสาธารณชนในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ จนกระทั่งได้รับ "พลังของการอ่านอันชือสัตย์ภักดี" ของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ดังนั้น เมื่อพิจารณาในกระบวนการของการสื่อสาร ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร (Sender) เนื้อหาสาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) การสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดการพัฒนาขึ้นได้นั้น องค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้จะต้องมีความสอดคล้องต้องกัน

การสื่อสารมวลชนผ่านทางหนังสือพิมพ์ก็เช่นกัน หนังสือพิมพ์จะประสบความสำเร็จได้ รับผิดชอบต่อผู้อ่านอันชือสัตย์จากผู้อ่าน มีข้อจดจำหลายสิ่งได้ นั่นก็เนื่องจากความสอดคล้องต้องกันระหว่างผู้ส่งสาร ซึ่งก็คือกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ที่จะสามารถสนองตอบความต้องการของผู้รับสารหรือผู้อ่านหนังสือพิมพ์ได้นั่นเอง

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเสนอข่าวสารการพัฒนาให้แก่ท้องถิ่น ในปริมาณ ความถี่ และความสำคัญ จนทำให้ประชาชน และนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของรัฐ ตระหนักถึงความสำคัญของข่าวสารการพัฒนาต่าง ๆ ตามการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไปด้วย จนกระทั่งเกิดจิตสำนึกและการเข้าร่วมการพัฒนาท้องถิ่นในที่สุด

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน แนวความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

ท้องถิ่นและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการพัฒนา ดังต่อไปนี้

สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้เสนอบทความเรื่อง "ชาวชนบทต้องการหนังสือพิมพ์คุณภาพ" ในวารสารสื่อมวลชนปริทัศน์ ฉบับประจำเดือนมกราคม 2531 ซึ่งเป็นบทวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่งของอินโดนีเซีย ดังต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บันจาร์มาซิน โปสต์ (Banjarmasin Post) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ในเขตเซาท์กาลิมันตัน เป็นหนึ่งในหนังสือพิมพ์จำนวน 50 ฉบับของอินโดนีเซีย ที่ออกจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ มีจำนวนหน้าเพียง 8 หน้า อันเป็นลักษณะมาตรฐานทั่วไปของหนังสือพิมพ์สำหรับหมู่บ้านของอินโดนีเซีย

บันจาร์มาซิน โปสต์ เป็นหนังสือพิมพ์ที่ประกาศเจตนารมณ์เด่นชัดว่า มีนโยบายหลักในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ผลักดันให้เกิดการพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วมในชุมชนของชาวบ้าน จุดเด่นอีกประการหนึ่งของบันจาร์มาซิน โปสต์ ก็คือ การมียอดจำหน่ายสูงถึง 22,000 ฉบับ และมีการสำรวจและประเมินผลผู้อ่านทุก 2 ปี

จากการสำรวจในเรื่องของ ประเด็นเนื้อหาที่ผู้อ่านชนบทสนใจ ปรากฏผลสรุปดังนี้ (เรียงตามลำดับจากชอบมากที่สุดไปถึงชอบน้อยที่สุด)

การเมือง อาชญากรรม ศาสนา กีฬา สงครามหรือความขัดแย้ง เศรษฐกิจ การศึกษา บันเทิง การพัฒนาชนบท และสุขภาพ ส่วนบทกวีนั้นค่อนข้างจะเป็นที่สนใจน้อยจนถึงไม่สนใจเลย แต่ในเรื่องของภาษา เกมส่เล่นตัวอักษรกลับเป็นที่ชื่นชอบของผู้อ่านที่เป็นสตรี ส่วนข่าวต่างประเทศนั้นเป็นที่สนใจเฉพาะในกลุ่มคนหนุ่มสาว ในขณะที่ข่าวศาสนาเป็นที่สนใจอย่างมากในกลุ่มคนสูงอายุ แต่สำหรับคนที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนมากเท่าไร ก็ยิ่งไม่สนใจในเรื่องทางด้านศาสนามากเท่านั้น

ชินหฺรฐา สม่ร่าง (2532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ เนื้อหาข่าวและความต้องการของผู้อ่าน ในด้านการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน "ไทยนิมิต" จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวความคิดของกองบรรณาธิการ มีการให้ความสำคัญต่อการเสนอข่าวแต่ละประเภท มีความสัมพันธ์กับปริมาณข่าวสารแต่ละประเภท ที่นำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ค่อนข้างสูง แต่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของผู้อ่านค่อนข้างน้อย หมายความว่า แนวความคิดของกองบรรณาธิการ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาข่าวที่นำเสนอ แต่ไม่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของผู้อ่านและความต้องการของผู้อ่านไม่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาข่าวที่นำเสนอเช่นเดียวกัน สำหรับข่าวที่กองบรรณาธิการให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ข่าวอาชญากรรม รองลงมาได้แก่ ข่าวสังคม ข่าวบุคคลและข่าวพัฒนาท้องถิ่น อันดับสุดท้ายคือ ข่าวต่างประเทศ ส่วนผู้อ่านนั้นมีความต้องการเนื้อหาข่าวด้านการปกครองท้องถิ่นมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ข่าวเศรษฐกิจและข่าวการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ข่าวศาสนา-วัฒนธรรม

พิทษา พัฒนัญญา (2535) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง ต่อบทบาทที่หนังสือพิมพ์ควรจะเป็นและที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา โดยการศึกษาวิจัยความคิดเห็นกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยพบว่า นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ควรจะเป็นและบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาแตกต่างกันว่า บทบาทที่นักหนังสือพิมพ์กำลังเป็นอยู่น้อยกว่าบทบาทที่ควรจะเป็น ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาการทำงาน และการเข้ารับการอบรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ มีผลทำให้ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อบทบาทในการนำเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาแตกต่างกัน คือ ผู้ที่ได้รับการอบรมจะเห็นความสำคัญมากกว่า และนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ให้ความสำคัญในลำดับสูงกับบทบาทการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย วิพากษ์วิจารณ์เพื่อแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีในสังคม สอดส่องความทุกข์ยากของประชาชนและสนับสนุนการพัฒนาชนบท นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา คือ การขาดประสบการณ์และการฝึกอบรมในวิชาชีพ

Hitchcock, David I (1976) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในประเทศมาเลเซียและฟิลิปปินส์ที่มีต่อการพัฒนา ผลการศึกษาพบว่าบทบาทของหนังสือพิมพ์ของทั้งสองประเทศในการพัฒนาประเทศ มีอยู่น้อยกว่าที่นักการสื่อสารมวลชนคาดหวังไว้ ผู้วิจัยได้ผลสรุปความคาดหวังต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศไว้จำนวน 10 ลักษณะ และได้ใช้หลักเกณฑ์เหล่านี้มาวัดบทบาทของหนังสือพิมพ์ในประเทศมาเลเซียและฟิลิปปินส์ ดังนี้

1. เป็นแหล่งในการรายงานข่าวสารทั่วไป
2. เป็นแหล่งในการรายงานข่าวเกี่ยวกับความก้าวหน้า ของการพัฒนาประเทศในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ
3. เป็นแหล่งความรู้ทักษะใหม่ๆและวิธีการปฏิบัติในงานสนับสนุนการพัฒนา
4. มีบทบาทในการจัดให้มีการวิเคราะห์ อภิปรายเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
5. มีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาที่สำคัญ เพื่อสร้างทัศนคติที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
6. มีบทบาทในการจัดการให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ ที่สร้างสรรค์ และทำตนเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของสาธารณะ
7. มีบทบาทในการเป็นช่องทาง"การสื่อสารกลับ"ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร
8. มีบทบาทในการนำเสนอข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลในการสร้างเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้ในเรื่องภายนอกมากขึ้น
9. มีบทบาทในการกระตุ้นผู้อ่านให้มิตทัศนคติที่สนับสนุนการพัฒนา โดยการยกย่อง และให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนา
10. มีบทบาทในการสร้างภาพพจน์ และค่านิยมใหม่ ที่แสดงถึงการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

Lansang (1978 : 42-44) ได้วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของฟิลิปปินส์ 4 ฉบับ คือ The Courier The Mindanao Star Monday Post และ The Country Post เพื่อให้ทราบถึงปริมาณเนื้อหาของข่าวสารเพื่อการพัฒนาที่เสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ ตลอดจนเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดวางหน้า ผลการวิจัยสรุปว่าประเภทข่าวที่จัดลำดับตามปริมาณเนื้อหาในการนำเสนอ 5 อันดับแรกได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวองค์กรท้องถิ่น ข่าวเหตุการณ์สำคัญ ข่าวการเกษตร และข่าวโภชนาการ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การจัดวางหน้าข่าวสารเพื่อการพัฒนา มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน คือ หน้าในและครึ่งหน้าด้านบนของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นข่าวพัฒนา ซึ่งนำเสนอเพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดการสร้างสรรค์ชุมชนให้ดีขึ้น โดยที่เนื้อหาของข่าวเป็นลักษณะแนะแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้อ่าน

แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่กล่าวอ้างอิงมาข้างต้นทั้งหมด คือแนวคิดสำคัญที่งานวิจัยเรื่อง "หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่กับการกำหนดวาระข่าวสารการพัฒนาแก่ชุมชน" ใช้ในการศึกษา โดยมีระเบียบวิธีวิจัยและศึกษา ดังรายละเอียดในบทที่ 3 ต่อไปนี้